อนุสรณ์

ในพิธีบรรจุอัฐิ

พณฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม

วัดพระศรีมหาธาตุ พระนคร

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๐๗

อนุสรณ์

ในพิธีบรรจุอัฐิ

พณฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม

วัดพระศรีมหาธาตุ พระนคร

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๐๗

อุดมคติประจำใจ

พณ ฯ ท่าน จอมพล ป. พิบูลสงคราม

ก่อนที่จะก้าวขึ้นไปเป็นนักการเมือง จำเป็นต้องสร้างอำนาจ อิทธิพล บารมีไว้ก่อน เพื่อความยิ่งใหญ่

แต่เมื่อเป็นนักการเมืองไปแล้ว **ต้องไม่ใช้อำนาจอิทธิพลนั้น ไปเอาเปรียบชาติบ้านเมือง และราษฎร**

คำนำ

ในงานพิธีบรรจุอัฐิ ฯพณ ฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม ณ วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน พระนคร วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๐๗ นี้ พวกข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้ มีความเห็นเป็นสัมมาทิฏฐิร่วมกันว่า สมควรจัดทำอนุสรณ์ในงานนี้ขึ้นสักสิ่งหนึ่ง ในฐานะที่ฯพณ ฯ ท่าน เป็นผู้มีพระคุณอย่างเหลือคณานับต่อพวกข้าพเจ้า ได้ตกลงกันว่า สิ่งอนุสรณ์ที่สมควรจัดทำขึ้นในงานพิธีนี้ คือ หนังสือ ด้วยเหตุผลที่ว่า ลายสือไทย เป็นสิ่งอนุสรณ์ที่ถาวรมั่นคงอยู่ตลอดกาลนานตราบเท่าที่คนไทยเรายังอ่านลายสือไทยออก นี้ประการหนึ่ง และเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ ความนิยมแห่งสังคมมนุษย์เรา ที่นิยมพิมพ์หนังสือเป็นอนุสรณ์ในงานเช่นนี้

เมื่อตกลงกันว่า จะพิมพ์หนังสือเป็นอนุสรณ์ในงานนี้แล้ว ปัญหาต่อไปก็มีอยู่ว่า ควรจะพิมพ์หนังสือประเภทไหนดี ? เพราะหนังสือมีหลายประเภท เช่น นิยาย—วรรณคดี—สารคดี—ตำรา—วิชาการต่างๆ — หนังสือทางโลก—หนังสือทางศาสนา ในที่สุดได้ตกลงกันว่า จะพิมพ์หนังสือทางศาสนา เพราะงานนี้ เป็นงานที่เกี่ยวกับทางศาสนา และหนังสือทางศาสนาที่จะพิมพ์นี้ ก็ได้ตั้งวงจำกัดไว้ว่า จะต้องเป็นหนังสือทางศาสนาที่มีหลักฐานที่มาที่ไปจากหนังสือพระไตรปิฎก ในการที่ตั้งวงกำจัดไว้เช่นนี้ ก็เพราะเหตุผล ๒ ประการ ประการแรกเพราะว่า หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่บริสุทธิ์เที่ยงแท้แน่นอน เป็นสัจจะธรรมจริง ๆ เป็นอมตะธรรมจริง ๆ มีอยู่ในหนังสือพระไตรปิฎกเท่านั้น ถ้าหลักธรรมคำสอนใด มีนอกพระไตรปิฎก หลักธรรมคำสอนนั้น ย่อมไม่บริสุทธิ์ ไม่เที่ยงแท้ ไม่เป็นสัจจะธรรม ไม่เป็นอมตะธรรม เหตุผลประการที่ ๒ คือ

เพราะว่า ในสมัยที่พณ ฯ ท่าน จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เสนอขอเงินงบประมาณจำนวน ๑๓ ล้านบาท ผ่านทางสภาผู้แทนราษฎร เพื่อถวายคณะสงฆ์ ดำเนินการแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาไทย จากต้นฉบับภาษาบาลี เพื่อความเจริญรุ่งโรจน์สถาพรของศาสนาพุทธ ซึ่งคณะสงฆ์ในสมัยนั้น มีสมเด็จพระสังฆราช (แพ ติสสะเทวะ) วัดสุทัศน์ ฯ เป็นประมุขคณะสงฆ์ และองค์สมเด็จพระสังฆราช ได้ทรงมอบให้สมเด็จพระวันรัต (ปลด กิตติโสภโณ) วัดเบญจมบพิตรเป็นประธานดำเนินการแปลตลอดมาจนจบ หนังสือพระไตรปิฎกฉบับแปลเป็นภาษาไทยนี้ เป็นหนังสือที่มีคุณค่าอย่างสูงสุด ในบรรดาหนังสือทางศาสนาเท่าที่มีอยู่ในประเทศไทย เพราะเป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างดีที่สุด แก่ผู้ที่ใช้เปิดอ่านดู

พณ ฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้จากเมืองไทยไปแล้ว ได้จากโลกนี้ไปแล้ว ด้วยอาการที่สงบไร้ความทรมาน ปราศจากอาการทุรนทุราย เมื่อเวลา ๒ ทุ่มครึ่งของเมืองไทย ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๐๗ ตรงกับวันขึ้น ๒ ค่ำ เดือนแปด (แปดแรก) ปีมะโรง สิ่งที่พณ ฯ ท่านเหลือทิ้งไว้ให้แก่—โลก คือความดี ความชั่ว แก่—ลูกเมีย คือทรัพย์สมบัติเล็กน้อยและหนี้สิน แก่—ประชาชนชาวไทย คือระบอบประชาธิปไตย แก่—พระศาสนา คือหนังสือพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย แก่—วีรบุรุษของชาติ คือการเทิดทูน แก่—ผู้มีพระคุณ คือความกตัญญู แก่—เพื่อน คือความไม่ทรยศ แก่—ผู้น้อย คืออุปการะคุณ ฯลฯ

พณ ฯ ท่านจอมพล ป. แม้จะมีชีวิตรุ่งโรจน์ก้าวหน้าหนีจากต่ำ—ไปสู่สูง หนีจากเด็กชาวสวน—ไปสู่ตำแหน่งจอมพล นายกรัฐมนตรีหลาย

ยุคหลายสมัย แต่พณ ฯ ท่านก็หนีความเป็นคนไปไม่พ้น คือพณ ฯ ท่านก็เป็นคนคนหนึ่ง เหมือนคนธรรมดาทั่วไป ต้องมีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย อันเป็นภาวะธรรมดาของ "คน" ทั่วไป และคติชีวิตธรรมดาของคนทั่วไปนั้น มีอยู่ข้อหนึ่งว่า "ดีไม่ทั่ว—ชั่วไม่หมด" เช่นเดียวกับสภาพธรรมดาของเรือทุกลำที่มีอยู่ว่า "ดีไม่ทั่ว—รั่วไม่หมด" ฉะนั้น จึงเป็นการแน่นอนทีเดียวว่า พณ ฯ ท่านต้องมีทั้งความดี และความชั่ว พณ ฯ ท่านแม้จะ "ดี" ไม่ทั่วทุกอย่าง แต่พณ ฯ ท่านก็ไม่ชั่วไปหมดทุกทาง

พณ ฯ ท่านจะดีมาก—ชั่วน้อย หรือจะดีน้อย—ชั่วมาก พวกข้าพเจ้าขอตัวที่จะไม่วิพากษ์วิจารณ์และวิจัยใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะพวกข้าพเจ้ารู้ตัวเองดีว่า พวกเรายังเป็นคนมีกิเลส มีอคติคือความลำเอียงอยู่ในใจใครคนใดก็ตาม ถ้ามีความ "เอียง" อยู่ในใจ ใครคนนั้น ย่อมจะมองเห็นความ "ตรง" เป็นความเอียงไปด้วย คือย่อมมองเห็นอะไร ๆ เป็นความเอียงไปหมด ฉะนั้น พวกข้าพเจ้าจึงขอตัว ไม่ขอวิพากษ์วิจารณ์วิจัยใด ๆ ทั้งสิ้น

ปัญหาที่ว่า "พณ ฯ ท่านเป็นคนดีมาก—ชั่วน้อย หรือชั่วมาก—ดีน้อยเพียงไร ? แค่ไหน ?" ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฝากให้เป็นปัญหาการบ้านการเมืองแก่พี่น้องประชาชนชาวไทย ผู้มีความ "ตรง" ปราศจากความ "เอียง" อยู่ในดวงตาดวงใจ เป็นผู้มองดูแล้ววิพากษ์วิจารณ์วิจัยตัดสินชี้ขาดกันเอาเอง

โดยความเห็นส่วนตัวของพวกข้าพเจ้า พณ ฯ ท่านจอมพล ป. จะเคยอ่านหนังสือพระไตรปิฎก อันเป็นหนังสือคำสอนทางศาสนาพุทธหรือเปล่า พวกข้าพเจ้าไม่ทราบ ทราบแต่ว่า การกระทำของพณ ฯ ท่านที่มี

ต่อพวกข้าพเจ้าในฐานะผู้น้อย พณ ฯ ท่านได้กระทำตรงตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีปรากฏอยู่ในหนังสือพระไตรปิฎกเล่ม ๓๕ หน้า ๓๖๙ คือ พณ ฯ ท่านมีความ :—

๑. รักใคร่เอ็นดูผู้น้อย

๒. สงสารช่วยเหลือผู้น้อยที่ประสบความเดือดร้อน

๓. ชื่นชมสรรเสริญยกย่องผู้น้อยที่ทำดี

๔. วางตนเป็นกลาง เมื่อผู้น้อยทำความชั่วความผิด ไม่ช่วยเหลือผู้น้อยในทางที่ผิด และไม่ซ้ำเติมในทางที่ผิด ดำรงอยู่ในความยุติธรรมจริง ๆ

และในฐานะที่พณ ฯ ท่านเป็นเจ้านาย พวกข้าพเจ้าเป็นผู้น้อย พณ ฯ ท่านก็ได้ทำหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้านายที่ดี คือ :—

๑. มอบการงานให้พวกข้าพเจ้าทำตามความสามารถ

๒. ให้อาหารการกินบ้างในบางโอกาส

๓. ให้ความช่วยเหลือในยามพวกข้าพเจ้าเจ็บป่วย

๔. แจกของที่ระลึกเป็นพิเศษให้บ้างในบางโอกาส

๕. อนุญาตให้พักผ่อนได้บ้างในบางคราว

การกระทำทั้ง ๕ อย่างของพณ ฯ ท่าน ที่พณ ฯ ท่านกระทำต่อพวกข้าพเจ้าตลอดระยะเวลา ที่พวกเราอยู่ในฐานะผู้น้อยนี้ ตรงกับหลักธรรมอันเป็นหน้าที่ซึ่งผู้เป็นเจ้านายจะพึงปฏิบัติลูกน้อง ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในหนังสือพระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ หน้า ๒๐๕

การกระทำ ๔ ประการต่อพวกข้าพเจ้าของท่านพณ ฯ ท่าน ในฐานะเป็นผู้ใหญ่ก็ดี การกระทำ ๕ ประการต่อพวกข้าพเจ้าของพณ ฯ ท่าน

ในฐานะที่เป็นเจ้านายก็ดี ตรงกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าดังกล่าวแล้ว ฉะนั้น จึงนับได้ว่า พณ ฯ ท่านได้ประพฤติแล้วซึ่งธรรมะ ก็คนผู้ประพฤติแล้วซึ่งธรรมะนั้น พวกข้าพเจ้าพบหลักธรรมในหนังสือพระไตรปิฎกเล่ม ๒๗ หน้า ๑๗๑ ว่า **น ทุคฺคตึ คจฺฉติ ธมฺมจารี** (อ่านว่า **นะ ทุคคะติง คัจฉะติ ธัมมะจารี**) ซึ่งผู้รู้ภาษาบาลีแปลให้ฟังว่า "ผู้ประพฤติแล้วซึ่งธรรมะ จะไม่ไปตกนรก จะไม่ไปเกิดเป็นเปรต จะไม่ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน" และได้พบหลักฐานต่อไปอีกว่า **ธมฺโม ปาเปติ สุคฺคตึ** (อ่านว่า ธัมโม ปาเปติ สุคคะติง) ซึ่งผู้รู้แปลให้ฟังว่า "ธรรมะนำคนผู้ประพฤติให้ไปเกิดในสวรรค์บ้าง ให้ไปเกิดเป็นมนุษย์บ้าง"

พวกข้าพเจ้าเชื่อว่า คุณความดีทางโลกที่พณ ฯ ท่านได้ทำไว้ ตั้งแต่การยอมร่วมเสี่ยงเอาคอแลกกับคมดาบ เพื่อจะให้ได้มาซึ่งระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อประชาชนชาวไทยก็ดี การพยายามให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญอันเป็นแม่บทกฎหมายปกครองประเทศก็ดี การจูงใจประชาชนชาวไทยให้เกิดความนิยมในชาติไทย ในความเป็นไท เพื่อให้ไทยเป็น "ไท" โดยสมบูรณ์ ทั้งในด้านอาชีพ ระเบียบ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมที่ดีก็ดี การเทิดทูนให้เกียรติยกย่องวีรบุรุษของชาติ ด้วยการสร้างอนุสาวรีย์ เช่น อนุสาวรีย์พระนเรศวรมหาราช อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราชก็ดี ฯ ล ฯ คงจะเป็นคุณความดีที่เตือนใจประชาชนที่มี "ความยุติธรรม" อยู่ในใจ ให้ระลึกถึงพณ ฯ ท่านบ้าง

อีกอย่างหนึ่ง พวกข้าพเจ้ามีศรัทธาแรงกล้าว่า คุณความดีทางศาสนาที่พณ ฯ ท่านได้กระทำไว้หลายประการ ตั้งแต่ปฐมวัย มัชฌิมวัย

และปัจฉิมวัยแห่งชีวิตของพณ ฯ ท่าน เช่น ความเคารพต่อผู้ใหญ่ก็ดี ความกตัญญูต่อพ่อแม่ก็ดี ความซื่อสัตย์ต่อมิตรก็ดี ความยอมเสียสละเพื่อส่วนรวมก็ดี การทำนุบำรุงศาสนาพุทธด้วยการสร้างวัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน พระนครก็ดี การสร้างวัดไทยที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย การสร้างมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งเป็นวัดที่พณ ฯ ท่านไปอุปสมบทอยู่ในตอนหลังก็ดี การให้แปลและพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับสมบูรณ์ ฉบับแรกในประเทศไทยก็ดี การตั้งเงินงบประมาณพิเศษไว้เพื่อทำนุบำรุงพระอารามและปูชนียวัตถุเจดีย์สถานต่าง ๆ ก็ดี ฯ ล ฯ ด้วยอำนาจวิบากแห่งคุณความดีทางศาสนาทั้งหมดนี้คงจะมีส่วน เป็นแรงส่งดวงวิญญาณอันสงบของพณ ฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงครามให้ไปถือกำเนิด เกิด ณ สุคติโลกอย่างไม่ต้องสงสัย

การจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี ก็เพราะได้รับการช่วยเหลือ ทั้งด้านการค้นคว้า รวบรวม และเรียบเรียงจากนายทองสุก จทัชบุตร เปรียญ ๙ ประโยค จึงขอแสดงความขอบใจให้ปรากฏไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นับตั้งแต่พณ ฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ถึงแก่อสัญกรรมลง ในชั้นต้นภริยา บุตรธิดาของพณ ฯ ท่านก็ได้บำเพ็ญบุญกุศลอุทิศไปให้พณ ฯ ท่านหลายอย่างหลายประการ เมื่ออัฐิของพณ ฯ ท่านมาถึงเมืองไทย ก็ได้รับการต้อนรับด้วยความโศกสลดอาลัยเสียดายจากประชาชนอย่างล้นหลาม ณ ที่ท่าอากาศยานดอนเมือง แม้พระภิกษุสงฆ์สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จำนวนหลายร้อยรูป ก็มีเมตตาจิตไปให้การต้อนรับด้วย หลังจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คณะรัฐมนตรีปัจจุบัน คณะผู้ก่อการ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คณะรัฐมนตรีชุด

สมัยพณ ฯ ท่าน คณะอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พ่อค้า คหบดี ประชาชน ก็ได้รับเป็นเจ้าภาพ บำเพ็ญกุศลอุทิศไปให้พณ ฯ ท่านอยู่ตลอดมาไม่ขาดสาย จนกระทั่งถึงวันสุดท้าย คือวันบรรจุอัฐิ

ด้วยเหตุนี้ พวกข้าพเจ้าจึงเห็นว่า แม้หากว่าพณ ฯ ท่านจะไปอุบัติ ณ โลกที่ได้รับความทุกข์ร้อน ผลบุญต่าง ๆ ที่มีผู้ทำอุทิศไปให้พณ ฯ ท่านดังกล่าวแล้ว ย่อมจะเป็นเหตุปัจจัย ช่วยเสริมส่งให้พณ ฯ ท่านได้พ้นจากความทุกข์ทรมาน ได้เสวยความสุขเกษมสันต์ ณ โลกหน้านั้นแล้ว

หนังสือเล่มนี้ จัดพิมพ์ขึ้นด้วยเจตนา ๒ ประการ ประการแรกด้วยเจตนาเพื่อให้เป็นสิ่งอนุสรณ์ ในงานบรรจุอัฐิแห่งพณ ฯ ท่านผู้มีพระคุณต่อพวกข้าพเจ้า ประการที่สอง ด้วยกตัญญูเจตนา เพื่ออุทิศบุญส่วนทานมัยและธัมมะเทศนามัย ที่เกิดจากการพิมพ์หนังสือธรรมะนี้ ส่งไปสมทบร่วมกับ "กองบุญนิธิ" ที่หลายท่านได้ทำตั้งจิตอุทิศให้แด่พณ ฯ ท่านไว้แล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้พณ ฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เสวยซึ่งความเกษมความสุข และสันติ ยิ่งขึ้นไปตลอดนิรันดรกาล

รายนามผู้พิมพ์หนังสือ

คุณปฐม โพธิ์แก้ว	พ.อ. หลวงบุรกรรมโกวิท
หลวงชำนาญอักษร	คุณปุ่น จาติกวณิช
คุณกาญจน์ เฮงสุวนิช	พล.ท. ณรงค์ สาลีรัฐวิภาค
พล.ท. บุลศักดิ์ วรรณมาศ	พล.ต. วิบุลชีพ บุญ-หลง
พล.ต.ต. วุฒิ วีรบุตร	พล.จ. หลวงประเสริฐศัสตราวุธ
พล.จ. หลวงศิลาปสารสราวุธ	คุณฉาย วิโรจน์ศิริ
คุณยิ่ง รัศมิทัต	คุณประเสริฐ บุญสม
คุณเพทาย อมาตยกุล	คุณชั้น นิยมฤกษ์
คุณสุริยะ ขิตตะสังคะ	คุณอาทร สังขะวัฒนะ
คุณอุดม สังขทรัพย์	คณะกอล์ฟก๊วนใหญ่ดุสิต
คุณจวงจันทร์ เวกชาลิกานนท์	พ.ต.อ. สิงโต สังกาศ
คุณสวัสดิ์ พิบูลนครินทร์	คุณแปลก คชภักดี

ร.ต.อ. เปี่ยม บุญยะโชติ

เรื่องในเล่ม

วิปุลสงฺคาโม ภิกฺขุ

ชาตะ ๑๔ กรกฎาคม ๒๔๔๐

มรณะ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๐๗

ประวัติ

ฯพณฯท่านจอมพล จอมพลเรือ จอมพลอากาศ แปลก พิบูลสงคราม

---

๑. ชื่อตัว แปลก ชื่อสกุล พิบูลสงคราม

๒. เกิด ณ วัน ๔ ๑ ๘ ค่ำ ปีระกา ตรงกับวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๔๔๐

๓. สัญชาติไทย บังคับไทย ศาสนาพุทธ

๔. ภูมิลำเนาเดิม ตำบลบางเขน อำเภอบางเขน จังหวัดพระนคร

๕. ชื่อบิดา นายขีด ขิตตะสังคะ ชื่อมารดา นางสำอาง ขิตตะสังคะ

๖. ชื่อปู่ นายสง ขิตตะสังคะ ชื่อย่า นางทับ

๗. แรกเข้ารับราชการทหาร เป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๕๒ สอบไล่วิชาในโรงเรียนนายร้อยมัธยมได้ชั้น ๓ เป็นที่ ๑๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗

๘. ภูมิลำเนาเดี๋ยวนี้ บ้านเลขที่ ๘ ซอยชิดลม ตำบลสระปทุม อำเภอปทุมวัน พระนคร

๙. ชื่อภริยา ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม

มีบุตรที่เกิดกับท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม

๑. พ.อ. อนันต์	พิบูลสงคราม
๒. พต. ร.จ. ประสงค์	พิบูลสงคราม
๓. นางจีรวัสส์	ปันยารชุน
๔. นางรัชนิบูล	ปราณีประชาชน
๕. นางพัชรบูล	แพร์อตต้า
๖. นายนิตย์	พิบูลสงคราม

๑๐. ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการ

เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๕๘

๓๔๕๘
เครื่องหมาย ท.ย. ๑

ก. ๙๑๖

๑๑. ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรยศทหาร

๑	พฤศจิกายน	๒๔๕๘	เป็น	ว่าที่ร้อยตรี
๒๓	พฤษภาคม	๒๔๖๐	,,	ร้อยตรี
๒๔	เมษายน	๒๔๖๓	,,	ร้อยโท
๒๐	ตุลาคม	๒๔๗๐	,,	ร้อยเอก
๑๔	พฤษภาคม	๒๔๗๓	,,	พันตรี
๑	เมษายน	๒๔๗๖	,,	พันโท
๑	เมษายน	๒๔๗๗	,,	พันเอก
๒๑	กุมภาพันธ์	๒๔๗๘	,,	นาวาเอก
๑๒	มีนาคม	๒๔๗๙	,,	นาวาอากาศเอก
๑	เมษายน	๒๔๘๒	,,	พลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรี
๒๘	กรกฎาคม	๒๔๘๔	,,	จอมพล จอมพลเรือ จอมพลอากาศ

๑๒. ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรบรรดาศักดิ์

๗ พฤษภาคม ๒๔๗๒ เป็นหลวงพิบูลสงคราม ถือศักดินา ๘๐๐

๔ ธันวาคม ๒๔๘๔ ลาออกจากบรรดาศักดิ์

๑๓. ตำแหน่ง

๑๒ พฤษภาคม	๒๔๕๒	เป็นนักเรียนนายร้อยทหารบก
๑ พฤษภาคม	๒๔๕๘	เป็นนักเรียนทำการนายร้อยประจำกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๗
๑ สิงหาคม	๒๔๖๒	ประจำกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์
๗ สิงหาคม	๒๔๖๒	เป็นนายทหารคนสนิทของผู้บังคับการกรมทหารบกปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์
๑ เมษายน	๒๔๖๔	เป็นนายทหารฝึกหัดราชการแผนกโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
๒๓ เมษายน	๒๔๖๖	ประจำกรมยุทธศาสตร์ทหารบก
๑๑ กรกฎาคม	๒๔๖๖	เป็นผู้ช่วยนายทหารคนสนิทของเจ้ากรมยุทธศาสตร์ทหารบก
๑ มีนาคม	๒๔๖๖	ประจำกรมเสนาธิการทหารบก
— พฤษภาคม	๒๔๖๗	ไปศึกษาวิชาทหารปืนใหญ่เพิ่มเติม และดูการทหาร ณ ประเทศฝรั่งเศส
๓ ตุลาคม	๒๔๗๐	สำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรและดูการทหาร ณ ประเทศฝรั่งเศส แล้วกลับเข้าประจำกรมจเรทหารปืนใหญ่
๑๑ เมษายน	๒๔๗๒	เป็นหัวหน้ากองตรวจอากาศสำหรับใช้ทดลองกรมจเรทหารปืนใหญ่
๑ เมษายน	๒๔๗๒	ประจำกรมยุทธการทหารบก

๑ พฤศจิกายน	๒๔๗๒	ประจำกรมเสนาธิการทหารบก
๑ เมษายน	๒๔๗๕	ประจำกรมจเรทหารบก
๑ สิงหาคม	๒๔๗๕	เป็นรองผู้บังคับทหารปืนใหญ่
๑๐ ธันวาคม	๒๔๗๕	เป็นรัฐมนตรี
๑ เมษายน	๒๔๗๖	เป็นรัฐมนตรี
๑๙ มิถุนายน	๒๔๗๖	เป็นรักษาราชการผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ฝ่ายยุทธการ
๒๔ มิถุนายน	๒๔๗๖	เป็นรัฐมนตรี และเป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ฝ่ายยุทธการ
๑๖ ธันวาคม	๒๔๗๖	เป็นรัฐมนตรี
๒๒ ธันวาคม	๒๔๗๖	เป็นรองผู้บัญชาการทหารบก และเป็นรองผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๑
๔ เมษายน	๒๔๗๗	เป็นรองผู้บัญชาการทหารบก แต่ตำแหน่งเดียว
๒๖ เมษายน	๒๔๗๗	เป็นรองผู้บัญชาการทหารบก และรักษาราชการแทนปลัดกระทรวงกลาโหม
๒๕ กันยายน	๒๔๗๗	เป็นรองผู้บัญชาการทหารบก
๑๒ กุมภาพันธ์	๒๔๗๘	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรองผู้บัญชาการทหารบก
๑๐ สิงหาคม	๒๔๘๐	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
๑ ตุลาคม	๒๔๘๑	เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตราธิการ

๑๖	ธันวาคม	๒๔๘๑	เป็นนายกรัฐมนตรี
๒๐	ธันวาคม	๒๔๘๑	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๔	มกราคม	๒๔๘๑	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๑๔	กรกฎาคม	๒๔๘๒	เป็นผู้บัญชาการทหารบก
๑๓	พฤศจิกายน	๒๔๘๓	เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบก
๒๗	สิงหาคม	๒๔๘๔	เป็นผู้บัญชาการทหารเรือพิเศษ และผู้บัญชาการทหารอากาศพิเศษ
๑๒	พฤศจิกายน	๒๔๘๔	เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๑๘	พฤศจิกายน	๒๔๘๔	เป็นผู้บัญชาการทหารบก
๑๕	ธันวาคม	๒๔๘๔	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๑๖	กุมภาพันธ์	๒๔๘๕	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๗	มีนาคม	๒๔๘๕	เป็นนายกรัฐมนตรี
๑๐	มีนาคม	๒๔๘๕	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๖	สิงหาคม	๒๔๘๗	ประจำกรมเสนาธิการทหารบก
๒๔	สิงหาคม	๒๔๘๗	เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน

๑๖ ตุลาคม	๒๔๘๘	ออกจากประจำการ เป็นนายทหารกองหนุนไม่มีเบี้ยหวัด (รับบำนาญ) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
๒๕ พฤศจิกายน	๒๔๙๐	เป็นผู้บัญชาการทหารบก
๘ เมษายน	๒๔๙๑	เป็นนายกรัฐมนตรี
๑๕ เมษายน	๒๔๙๑	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๓๐ เมษายน	๒๔๙๑	กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก
๒๕ มิถุนายน	๒๔๙๒	เป็นนายกรัฐมนตรี
๒๘ มิถุนายน	๒๔๙๒	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๑๓ ตุลาคม	๒๔๙๒	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๒๙ พฤศจิกายน	๒๔๙๔	เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ชั่วคราว
๖ ธันวาคม	๒๔๙๔	เป็นนายกรัฐมนตรี
๘ ธันวาคม	๒๔๙๔	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
๒๔ มีนาคม	๒๔๙๕	เป็นนายกรัฐมนตรี
๒๘ มีนาคม	๒๔๙๕	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม
๔ กันยายน	๒๔๙๕	เป็นจเรทหาร
๓๐ ตุลาคม	๒๔๙๖	เป็นจเรทหารทั่วไป
๔ กุมภาพันธ์	๒๔๙๗	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ

๒๓ มีนาคม	๒๔๙๘	พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการ
๑๓ กันยายน	๒๔๙๘	พ้นจากตำแหน่งจเรทหารทั่วไป
๒ สิงหาคม	๒๔๙๘	พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๒๕ กุมภาพันธ์	๒๕๐๐	พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
๒๐ มีนาคม	๒๕๐๐	เป็นนายกรัฐมนตรี
๑๒ กันยายน	๒๕๐๐	เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์
๑๖ กันยายน	๒๕๐๐	พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์
๑๗ กันยายน	๒๕๐๐	สำรองราชการสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
๒ กรกฎาคม	๒๕๐๑	ออกจากประจำการเนื่องจากครบเกษียณอายุ เป็นนายทหารนอกราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
๑ มกราคม	๒๕๐๖	ย้ายประเภทเป็นนายทหารพ้นราชการ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

๑๔. ตำแหน่งพิเศษ

๑๗	กันยายน	๒๔๗๑	เป็นนายทหารประจำพระองค์ พลเอก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์
๒๖	กันยายน	๒๔๗๕	เป็นกรรมการกลางกลาโหม
๙	ธันวาคม	๒๔๗๖	เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๒
๒๑	ธันวาคม	๒๔๗๖	เป็นราชองครักษ์พิเศษ
๒๖	ธันวาคม	๒๔๗๖	เป็นกรรมาธิการบำเหน็จบำนาญและเป็นกรรมการพิจารณางานและการบรรจุข้า-ราชการของกระทรวงพลเรือน
๕	พฤษภาคม	๒๔๗๗	เป็นกรรมการของสภากรรมการการรถไฟ
๒๔	พฤศจิกายน	๒๔๗๙	เป็นอธิการบดีจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
๒๔	พฤศจิกายน	๒๔๘๑	เป็นอธิการบดีจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
๒๔	มิถุนายน	๒๔๘๒	เป็นศาสตราจารย์วิสามัญมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
๑๓	พฤศจิกายน	๒๔๘๓	เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด และเป็นแม่ทัพบก
๑	เมษายน	๒๔๘๔	เป็นกรรมการสภากาชาดไทย
๒๗	สิงหาคม	๒๔๘๔	เป็นผู้บัญชาการทหารเรือพิเศษ และผู้บัญชาการทหารอากาศพิเศษ
๑๒	พฤศจิกายน	๒๔๘๔	เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๑๙	พฤศจิกายน	๒๔๘๔	เป็นแม่ทัพบก

๑๖	กุมภาพันธ์	๒๔๘๕	เป็นประธานกรรมการจัดดำเนินการอุต-สาหกรรม
—	มีนาคม	๒๔๘๕	เป็นประธานกรรมการจัดดำเนินการอุต-สาหกรรม
๑๘	พฤษภาคม	๒๔๘๕	เป็นประธานกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมภาษาไทย
๒๒	พฤษภาคม	๒๔๘๕	เป็นประธานกรรมการพิจารณาการเงินของชาติ
๒๗	สิงหาคม	๒๔๘๕	เป็นประธานกรรมการสร้างอุตสาหกรรมแห่งชาติและอุตสาหกรรมเคมี
๑	มิถุนายน	๒๔๘๖	เป็นกรรมการสภากาชาดไทย
๑๕	กรกฎาคม	๒๔๘๖	เป็นประธานสภาวิจัยปรากฏการณ์ธรรม-ชาติ
๖	สิงหาคม	๒๔๘๗	เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด
๙	พฤศจิกายน	๒๔๙๐	เป็นผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย
๓๐	เมษายน	๒๔๙๑	เป็นนายทหารพิเศษประจำกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ
๗	ตุลาคม	๒๔๙๑	เป็นประธานกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ
๑๕	ตุลาคม	๒๔๙๑	เป็นสมาชิกวุฒิสภา
๒๙	สิงหาคม	๒๔๙๒	เป็นประธานกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ

๒๑	ตุลาคม	๒๔๙๒	เป็นอธิการบดีจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
๒๒	ตุลาคม	๒๔๙๔	เป็นสภานายกกิตติมศักดิ์ในคณะลูกเสือแห่งชาติ
๓๐	พฤศจิกายน	๒๔๙๔	เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท ๒
๒๒	กุมภาพันธ์	๒๔๙๕	เป็นประธานกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ
๙	มิถุนายน	๒๔๙๕	เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒๐	กรกฎาคม	๒๔๙๕	เป็นสักขีผู้รู้เห็นในการสืบเชื้อพระบรมราชวงศ์ ในวันสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์ ประสูติ
๙	มิถุนายน	๒๔๙๗	เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อไป
๕	กรกฎาคม	๒๔๙๗	เป็นประธานกรรมการสาขาเศรษฐกิจการพาณิชในสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ
๑๙	กันยายน	๒๔๙๗	เป็นประธานกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม
๒๐	มิถุนายน	๒๔๙๘	เป็นนายกองใหญ่ กองอาสารักษาดินแดน
๒๖	สิงหาคม	๒๔๙๘	พ้นจากตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องจากกราบถวายบังคมลาออก
๑๐	กันยายน	๒๔๙๘	เป็นประธานกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ

๒๙ พฤศจิกายน	๒๔๙๘	เป็นนายทหารพิเศษประจำกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์
๒๓ ธันวาคม	๒๔๙๘	ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๘ มิถุนายน	๒๕๐๐	เป็นประธานกรรมการในคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ
๒๓ ธันวาคม	๒๕๐๐	พ้นจากตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑๕. ไปราชการทัพ

๑. ไปราชการสนามในกรณีพิพาทชายแดนด้านอินโดจีนฝรั่งเศส

๒. ไปราชการสนามในกรณีฉุกเฉินคราวสงครามมหาอาเซียบูรพา

๑๖. ความชอบพิเศษ

วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้เป็นหัวหน้าผู้หนึ่งในคณะราษฎร์ ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทย จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

๑๗. ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญ (ไทย)

๒ ธันวาคม	๒๔๕๔	เหรียญบรมราชาภิเศกรัชกาลที่ ๖
๒๕ กุมภาพันธ์	๒๔๖๘	เหรียญบรมราชาภิเศกรัชกาลที่ ๗
๖ พฤศจิกายน	๒๔๗๒	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
๖ พฤศจิกายน	๒๔๗๓	เหรียญจักรมาลา

๖ พฤศจิกายน	๒๔๗๔	จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย
๒๘ มีนาคม	๒๔๗๔	เหรียญที่ระลึกงานฉลองพระมหานคร
๒๑ กันยายน	๒๔๗๗	เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ
๘ พฤศจิกายน	๒๔๗๗	เหรียญดุษฎีมาลา เข็มราชการแผ่นดิน
๑๐ ธันวาคม	๒๔๘๐	มหาวชิรมงกุฎ
๑๗ พฤศจิกายน	๒๔๘๑	เหรียญรัตนาภรณ์รัชกาลที่ ๘ ชั้นที่ ๑
๒๒ มิถุนายน	๒๔๘๓	มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
๗ เมษายน	๒๔๘๔	เหรียญชัยสมรภูมิ (ในกรณีพิพาทกับอินโดจีน)
๒๘ กรกฎาคม	๒๔๘๔	นพรัตนราชวราภรณ์
๒๘ กรกฎาคม	๒๔๘๔	ปถมจุลจอมเกล้า พร้อมด้วยสายสร้อยทองคำ
๒๗ มีนาคม	๒๔๘๕	รัตนวราภรณ์
๑๔ กรกฎาคม	๒๔๘๖	เหรียญช่วยราชการเขตภายใน (กรณีฉุกเฉินคราวสงครามมหาอาเซียบูรพา)
๓๐ กรกฎาคม	๒๔๘๖	เหรียญชัยสมรภูมิ (กรณีฉุกเฉินคราวสงครามมหาอาเซียบูรพา)
๘ ธันวาคม	๒๔๘๖	เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา
๒๕ เมษายน	๒๔๘๗	เหรียญกล้าหาญ (ในกรณีฉุกเฉินคราวสงครามมหาอาเซียบูรพา)
๒๓ มกราคม	๒๔๙๖	เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๑
๑๔ มิถุนายน	๒๕๐๐	เหรียญราชการชายแดน

๑๘. ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญต่างประเทศ

๓ พฤษภาคม	๒๔๘๐	ดาราภาชาดเยอรมัน
๒ ตุลาคม	๒๔๘๐	เครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎอิตาเลียนชั้นที่ ๑ สมเด็จพระเจ้ากรุงอิตาลีพระราชทาน
๒ ธันวาคม	๒๔๘๑	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เซ็นต์มอริส และเซ็นต์ลาซาร์ สมเด็จพระเจ้ากรุงอิตาลีพระราชทาน
๘ มีนาคม	๒๔๘๑	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ กรังด์ครัวซ์ เดอ ลา เลยอง ดอนเนอร์ ประธานาธิบดีแห่งมหาชนรัฐฝรั่งเศสให้
๒๗ พฤศจิกายน	๒๔๘๒	ไรซิงซัน ชั้นที่ ๑ สมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นพระราชทาน
๒ ธันวาคม	๒๔๘๒	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เซนท์ไมเกิล และเซนท์ยอร์ช ชั้น ๑ พระเจ้ากรุงอังกฤษพระราชทาน
๒๙ กุมภาพันธ์	๒๔๘๒	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ คอยต์เซนอาดเลอร์ ชั้น ๑ ท่านฟือเรอร์ และนายกรัฐมนตรีแห่งไรซเยอรมันให้
๒๕ กุมภาพันธ์	๒๔๘๕	กยอกุยิดซึ ชั้นสูงสุด ประดับดอกคิรี สมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นพระราชทาน

๗ เมษายน	๒๔๙๖	ออร์ เดอร์ ออฟ มิลิตาริ เมอริต ชั้นที่ ๑ รัฐบาลแห่งประเทศสเปญให้
๕ สิงหาคม	๒๔๙๘	สิคาตูนา ชั้นที่ ๑ ของประเทศฟิลิปปินส์
๕ สิงหาคม	๒๔๙๘	ลีเยียน ออฟ เมอริต ชั้นสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกา
๕ สิงหาคม	๒๔๙๘	เลโอโปลด์ ชั้นที่ ๑ ของประเทศเบลเยี่ยม
๕ สิงหาคม	๒๔๙๘	เนเดอะลันเดอะ เลวว์ ชั้นที่ ๑ ของประเทศเนเธอรแลนด์
๕ สิงหาคม	๒๔๙๘	บุนเดส เรผุปลิก ดอชลันด์ ชั้นที่ ๑ ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
๕ สิงหาคม	๒๔๙๘	เมริโต เดลลา เรพุบลิกา ชั้นที่ ๑ ของประเทศอิตาลี
๕ สิงหาคม	๒๔๙๘	ดาเนบรอก ชั้นที่ ๑ ของประเทศเดนมาร์ก
๑๖ สิงหาคม	๒๔๙๘	ล้านช้างร่มขาว ชั้นที่ ๑ ของประเทศลาว
๑๗ มกราคม	๒๔๙๘	อรรคมหาสิริสุธรรมา ของรัฐบาลพม่า

ประวัตินี้ จาก—กองกำลังพล
กรมเสมียนตรา กระทรวงกลาโหม

นำเรื่อง

พระไตรปิฎก — เป็นชื่อหนังสือที่ประมวลไว้ซึ่งคำสอนอันบริสุทธิ์ของพระพุทธเจ้าผู้ให้กำเนิดศาสนาพุทธ นอกจากจะบรรจุไว้ซึ่งคำสอนอันบริสุทธิ์ของพระพุทธเจ้าแล้ว ยังมีคำสอนของพระอรหันต์ทั้งหลายรวมอยู่ด้วย นอกจากนั้นก็ยังมีบทสนทนาระหว่างพระพุทธเจ้ากับเทวดาและบุคคลอื่น ๆ อีกบรรจุรวมอยู่ด้วย

หลักศาสนาพุทธทั้งหมด หรืออีกนัยหนึ่งคำสอนอันบริสุทธิ์เที่ยงแท้ของพระพุทธเจ้าทั้งหมด เดิมทีเดียวคือในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ไม่ได้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่มหนังสือไว้ เพราะพระอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้าและองค์พระพุทธเจ้าเอง สามารถจำพระธรรมวินัยไว้ในสมองได้ทั้งหมด เพราะว่าสมองของพระอรหันต์นั้นพิเศษกว่าสมองสามัญชน

ต่อมาเมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ คือหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานได้ ๔๓๓ ปี พระอรหันต์สาวกก็มีเหลืออยู่ประมาณน้อย พระอรหันต์ทั้งหลายนั้นมีความเห็นพ้องต้องกันว่า ต่อไปภายหน้าประชาชนจะมีสติปัญญาเสื่อมลง ไม่สามารถจะท่องจำพระธรรมวินัยได้ทั้งหมด ฉะนั้น พระอรหันต์ทั้งหลายนั้นจึงมีมติร่วมกันว่า สมควรจารึกพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดลงในใบลาน (สมัยนั้นคงยังไม่มีกระดาษใช้และเครื่องพิมพ์ก็คงไม่มี)

การจดจารึกคำสอนอันบริสุทธิ์ของพระพุทธเจ้าเป็นครั้งแรกนี้ คณะผู้จัดทำเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด ประชุมกระทำกันที่ อาโลกเลณสถาน มตเลชนบท ประเทศลังกา พระอรหันต์ชื่อ "รักขิตะ" เป็นประธาน พระเจ้าวัฏฏคามณีอภัยพระเจ้าแผ่นดินแห่งประเทศลังกา เป็นผู้ถวายพระบรมราชูปถัมภ์ในการประชุมจารึกพระธรรมวินัยครั้งแรกนี้

สำหรับหนังสือ พระไตรปิฎก ในประเทศไทยเรา เราได้ต้นฉบับมาจากประเทศลังกา ขณะนี้พิมพ์เป็น ๒ ภาษา คือภาษาบาลีกับภาษาไทย ฉบับภาษาบาลีมี ๔๕ เล่ม (เล่มขนาด ๘ หน้ายก) ฉบับภาษาไทยคือแปลจากภาษาบาลีมี ๘๐ เล่ม (เล่มขนาด ๘ หน้ายก)

ถ้าพวกเราเชื่อตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ตามที่ปรากฏในบันทัดที่ ๖—๗—๘ ในหน้า ๑๗๘ แห่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีเล่มที่ ๑๐ ซึ่งมีใจความว่า **"โย โว อานนฺท มยา ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต โส โว มมจฺจเยน สตฺถา"** ซึ่งแปลเป็นใจความตามภาษาไทยว่า "ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัย ที่ฉันแสดงแล้ว บัญญัติแล้ว แก่เธอทั้งหลาย ธรรมและวินัยนั้นแหละ คือ พระศาสดาของพวกเธอทั้งหลาย ในเมื่อฉันจากไปแล้ว"

โดยนัยแห่งคำสอนนี้ หนังสือพระไตรปิฎก คือ พระศาสดาของพวกเรา ผู้นับถือศาสนาพุทธในบัดนี้ เพราะหนังสือพระไตรปิฎกเป็นหนังสือที่ประมวลไว้ซึ่งพระธรรมและวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแล้วและทรงบัญญัติไว้แล้ว ฉะนั้นควรหรือไม่ที่ผู้นับถือศาสนาพุทธที่แท้จริงจะพึงนับถือและเชื่อถือคำสอนของพระพุทธเจ้า ตามที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพระไตรปิฎก ?

คำเตือนก่อนตาย

พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า :—

"ทุกคนต้องตาย
เพราะว่าชีวิต สุดแค่ตาย
ทุกคน ตายแล้ว ต้องไปตามยถากรรม
คือไปตามผลบุญ ผลบาปที่ตนทำไว้
คนที่ทำบาปไว้ —
ไปเกิดเป็นสัตว์นรก, สัตว์เดรัจฉาน, เปรต,
คนที่ทำบุญไว้ —
ไปเกิดเป็นมนุษย์, เป็นเทวดา,"

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๕ หน้า ๑๔๒)

พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้อีกว่า :—

"ข้าว ทรัพย์ เงิน ทอง ของที่หยิบถือได้อย่างอื่น ๆ บรรดาที่มีอยู่
บริวาร เจ้านาย ลูกน้อง คนใช้ เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง
คนตาย — จะถือของ และ จะพาคน ทั้งหมดนั้น ไปด้วยไม่ได้
ของทั้งหมด ! คนทั้งมวล ! ต้องทิ้งไว้ในโลกนี้
บุญอันใด บาปอันใด ที่เขาทำไว้ด้วยกาย วาจา ใจ
บุญอันนั้น บาปอันนั้น เท่านั้นแหละ เป็นของเขา
เขาพามันไปได้

และบุญ—บาป อันนั้น เป็นสิ่งที่ตามติด (วิญญาณ) เขาไปได้
เหมือนเงาที่ตามติดตัวคนไปได้"

(หลักฐาน--พระไตรปิฎก เล่ม ๑๕ หน้า ๑๓๕)

ตายแล้วไปอยู่ที่ไหน ?

๑. **พระพุทธเจ้า พระอรหันต์** ตายแล้ว ไม่เกิดอีกต่อไป

(หลักฐาน--พระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๓๑)

๒. **คนที่ทำความดี (สุจริตกรรม) มากเสมอ** ถ้าปรารถนาจะไปเกิดเป็นเทวดาอยู่ในสัคคโลก คือโลกสวรรค์ ๖ ชั้นหรือเป็นพรหม ตายแล้วย่อมไปเกิดเป็นเทวดา อยู่ในโลกสวรรค์ชั้นที่ปรารถนา

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๒ หน้า ๕๒๕—๕๒๗)

๓. **คนที่ทำความดีเสมอ** ถ้าปรารถนาจะไปเกิดเป็นรุกขเทวดา (เทวดาที่สถิตอยู่ตามต้นไม้) ตายแล้วย่อมไปเกิดเป็นรุกขเทวดา สถิตอยู่ตามต้นไม้ที่มีกลิ่นหอม

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๗ หน้า ๓๐๙)

๔. **คนที่ทำความดีเสมอ** ถ้าปรารถนาจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในตระกูลกษัตริย์หรือราษฎรที่มั่งคั่งร่ำรวย ตายแล้วย่อมกลับมาเกิดเป็นมนุษย์อยู่ในมนุษย์โลกอีก

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๒ หน้า ๕๒๕)

๕. คนที่ทำความชั่ว (ทุจริต) มากเสมอ ตายแล้วไปเกิดเป็นสัตว์นรกขุมใดขุมหนึ่งในนรก ๘ ขุม อยู่ในยมโลกคือโลกนรก

(หลักฐาน–พระไตรปิฎก เล่ม ๑๒ หน้า ๕๒๐)

๖. คนที่ทำความชั่วมาก ตายแล้วไปเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน อยู่ในมนุษย์โลก

(หลักฐาน--พระไตรปิฎก เล่ม ๑๒ หน้า ๕๒๐)

๗. คนที่ทำความชั่ว ตายแล้ว ไปเกิดเป็นเปรต อยู่ในยมโลกบ้าง อยู่ในมนุษยโลกบ้าง (เปรตที่อาศัยอยู่ในโลกมนุษย์ พระพุทธเจ้าและพระโมคคัลลานะ เคยเห็นที่อินเดียสมัยโน้น)

(หลักฐาน–พระไตรปิฎก เล่ม ๑๒ หน้า ๕๒๐)

๘. คนที่รักษาศีลอุโบสถ คือรักษาศีล ๘ ข้อ ตลอดวันและตลอดคืนในวันพระ ตายแล้วไปเกิดเป็นเทวดา อยู่ในโลกสวรรค์

(หลักฐาน–พระไตรปิฎก เล่ม ๒๐ หน้า ๒๗๓–๒๗๕)

ทำบาปอย่างใด ได้ผลอย่างใด

๑. ฆ่าคน ฆ่าสัตว์เดรัจฉาน ตายไปเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปรต เป็นสัตว์นรกอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าไม่เป็นอย่างใดทั้งสามอย่างนั้น ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ต้องอายุสั้น

(หลักฐาน--พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๗๗)

๒. ทำร้าย เบียดเบียน ข่มเหง แกล้งคนและสัตว์ ตายไปเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปรต เป็นสัตว์นรก หากไม่เป็นอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นคนมีโรคภัยไข้เจ็บมาก

(หลักฐาน–พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๗๘)

๓. คนเจ้าโมโหโทโส พยาบาทปองร้ายคนอื่น ตายไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน สัตว์นรก เปรต อย่างใดอย่างหนึ่ง หากไม่ไปเกิดเป็นอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นคนมีผิวพรรณหมองคล้ำ ไม่ผ่องใส เป็นโรคผิวหนังต่าง ๆ

(หลักฐาน–พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๗๙)

๔. คนที่มีจิตอิจฉาริษยาคนอื่น ตายไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน นรก เปรต อย่างใดอย่างหนึ่ง หากไม่ไปเกิดเป็นอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมมียศศักดิ์น้อย เป็นข้าราชการทหาร ตำรวจ ยศมักจะไม่ค่อยขึ้น ถ้าเป็นคนธรรมดาก็ไม่มีใครยกย่องนับหน้าถือตา

(หลักฐาน–พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๘๐)

๕. คนที่ไม่ให้ ข้าว น้ำ ผ้า ยานพาหนะ ร่ม รองเท้า ดอกไม้ ธูป สะบู่ ยาสีฟัน เครื่องที่นอน เครื่องรองนั่ง สถานที่อยู่อาศัย ตะเกียง โคมไฟ แก่พระสงฆ์หรือพราหมณ์ ตายไปแล้วย่อมตกนรก เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปรต อย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าไม่เป็นอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นคนยากจนค่นแค้น ขาดแคลนสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว

(หลักฐาน–พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๘๑)

๖. คนที่แข็งกระด้าง เย่อหยิ่งมีทิษฐิมานะเกินไป ไม่ไหว้ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ผู้ที่ควรไหว้ ผู้ที่ควรเคารพ ผู้ที่ควรนับถือ ผู้ที่ควรบูชา ตายไปแล้วย่อมตกนรก เป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปรต อย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าไม่ประสบผลกรรมอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นคนเกิดในตระกูลต่ำต้อย

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๘๒)

๗. คนที่ไม่เคยเข้าไปถามพระสงฆ์หรือพราหมณ์เลยว่า อะไรเป็นความดี ? อะไรเป็นความชั่ว ? ทำอย่างใดมีโทษ ? ทำอย่างใดไม่มีโทษ ? กรรมอย่างใดควรทำ ? กรรมอย่างใดไม่ควรทำ ? ทำอย่างใดจึงจะได้รับทุกข์ตลอดกาลนาน ? ทำอย่างใดจึงจะได้รับความสุขตลอดกาลนาน ? คนอย่างนี้ตายแล้วย่อมตกนรก เป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือเป็นเปรตอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าไม่เป็นอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นคนมีปัญญาอ่อน หัวทึบ สมองไม่ดี โง่เขลา

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๘๓)

ทำบุญอย่างใด ได้ผลอย่างใด

๑. ไม่ฆ่าคน ไม่ฆ่าสัตว์ ตายไปเกิดในสวรรค์ หากไม่ไปเกิดในสวรรค์ กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นคนมีอายุยืนยาว

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๗๗)

๒. ไม่ทำร้าย ไม่เบียดเบียน ไม่ข่มเหง ไม่รังแก ไม่แกล้งคนและสัตว์ ตายไปเกิดในสวรรค์ หากไม่เป็นอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นคนมีโรคภัยไข้เจ็บน้อย มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงดี

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๗๘)

๓. ไม่โมโหโทโส ไม่พยาบาทปองร้ายใคร ตายไปเกิดในสวรรค์ ถ้าไม่เป็นอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นคนมีผิวพรรณสวยงาม ไม่เป็นโรคผิวหนัง มีรูปร่างสวยงาม คนเห็นรักใคร่ชอบใจ

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๗๙—๓๘๐)

๔. คนไม่อิจฉาริษยาคนอื่น ตายไปเกิดในสวรรค์ ถ้าไม่เป็นอย่างนั้นกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นคนมียศศักดิ์สูงส่ง ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ก็ย่อมได้รับการเลื่อนยศขึ้นสู่ขั้นสูงเรื่อย ๆ ถ้าเป็นคนธรรมดาก็ย่อมได้รับการยกย่องนับถือจากคนอื่นจะไปไหนมีคนต้อนรับขับสู้เป็นอย่างดี

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๘๐)

๕. คนที่ถวาย ข้าว น้ำ ผ้า ยานพาหนะ ร่ม รองเท้า ดอกไม้ ธูป สะบู่ ยาสีฟัน เครื่องที่นอนเครื่องรองนั่ง สถานที่อยู่อาศัย ตะเกียง โคมไฟ แก่พระสงฆ์หรือพราหมณ์ ตายแล้วไปเกิดเป็นเทวดาอยู่ในสวรรค์ ถ้าไม่ได้รับผลอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ย่อมเป็นคนมั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยของกินของใช้ต่าง ๆ

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๘๑)

๖. คนที่ไม่แข็งกระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง ไม่มีทิษฐิมานะ ทำการไหว้เคารพ นับถือ บูชา ผู้ที่ควรไหว้ ควรเคารพ ควรนับถือ ควรบูชา ตายไปย่อมเกิดเป็นเทวดาอยู่ในสวรรค์ ถ้าไม่ได้รับผลอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมเกิดในตระกูลสูงในตระกูลที่ดีมีชื่อ

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๘๓)

๗. คนที่เข้าไปถามปัญหากับพระสงฆ์หรือพราหมณ์ว่า สิ่งใดดี ? สิ่งใดชั่ว ? ทำอย่างใดมีผิดมีโทษ ? ทำอย่างใดไม่มีความผิดไม่มีโทษ ? กรรมอย่างใดควรทำ ? กรรมอย่างใดไม่ควรทำ ? ทำอย่างใดจึงจะได้รับความทุกข์ ? ทำอย่างใดจึงจะได้รับความสุข ? คนอย่างนี้ตายแล้วย่อมไปเกิดเป็นเทวดาอยู่บนสวรรค์ หากไม่ได้รับผลอย่างนั้น กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมมีปัญญาดี มีสมองดี มีปฏิภาณไหวพริบดี

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ หน้า ๓๘๔)

เกิด—มา, ตาย—ไป,

บรรดาคนที่เกิดมาในโลกนี้และตายไปจากโลกนี้ พระพุทธเจ้าทรงวิจัยดูตามพฤติการณ์และความเป็นไปที่แท้จริง ทั้งในทางเกิดมาและในทางตายไปแล้ว ทรงพบความจริงว่าบรรดาคนทุกคนที่เกิดมาและตายไป ไม่ว่าคนมี คนจน คนใหญ่โต หรือคนผู้น้อย ฯ ล ฯ เมื่อว่ากันตามพฤติกรรมที่เกิดมา และตายไป แบ่งได้เป็น ๔ ประเภท คือ:—

๑. เกิดมาชั่ว — ตายไปชั่ว
๒. เกิดมาชั่ว — ตายไปดี
๓. เกิดมาดี — ตายไปชั่ว
๔. เกิดมาดี — ตายไปดี

๑. เกิดมาชั่ว–ตายไปชั่ว

บุคคลประเภทนี้ได้แก่บุคคลที่เกิดในตระกูลยากจน ขาดแคลนอาหารและเครื่องนุ่งห่ม ผิวพรรณเศร้าหมอง รูปร่างไม่สวยงาม มีโรคภัยไข้เจ็บมาก มีร่างกายไม่สมประกอบ ไม่ค่อยจะได้อาหาร เสื้อผ้า ยานพาหนะ เครื่องประดับ เครื่องลำอาง ที่อยู่อาศัย แสงสว่าง

เมื่อมีชีวิตอยู่ก็ทำแต่ความชั่ว ประพฤติทุจริตทั้งทางกายทางวาจาและทางใจ

เมื่อตายไปจึงไปตกนรกบ้าง ไปเกิดเป็นเปรตบ้าง ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง

อย่างนี้เรียกว่า "เกิดมาชั่ว---ตายไปชั่ว"

(หลักฐาน–พระไตรปิฎก เล่ม ๓๕ หน้า ๑๓๖)

๒. เกิดมาชั่ว–ตายไปดี

บุคคลประเภทนี้ได้แก่บุคคลที่เกิดมาในตระกูลที่ยากจนค่นแค้นแสนเข็ญ อย่างบุคคลประเภทที่หนึ่ง มีผิวพรรณร่างกายโรคภัยความเป็นอยู่เช่นเดียวกับบุคคลประเภทที่หนึ่งทุกประการ

แต่เมื่อมีชีวิตอยู่ในโลก เขาสำนึกตัวได้กลับตัวได้ มุ่งสร้างแต่ความดีงาม ประพฤติแต่กรรมที่สุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ

เมื่อตายไปเขาได้ไปเกิดเป็นเทวดาบ้าง ได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์พูนสุขบ้าง

อย่างนี้เรียกว่า "เกิดมาชั่ว—ตายไปดี"

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๕ หน้า ๑๓๖)

๓. เกิดมาดี—ตายไปชั่ว

บุคคลประเภทนี้ได้แก่บุคคลที่เกิดมาในตระกูลสูง ในตระกูลที่ดีใน ตระกูลที่ร่ำรวยสมบูรณ์ด้วยสมบัติหลายสิ่งหลายอย่าง รูปร่างสวยงามชวนมองผ่องใส ผิวพรรณเกลี้ยงเกลา มีอาหาร เครื่องดื่ม เสื้อผ้า ยานพาหนะรถเรือ เครื่องสำอาง เครื่องแต่งตัว บ้านเรือนที่อยู่อาศัย แสงไฟพร้อมเพรียงบริบูรณ์ไม่ขาดแคลน

แต่เมื่อมีชีวิตอยู่ เขาลืมตัว ไม่รู้ว่าที่เกิดมาดีเกิดมาสบายอย่างนั้นนั่นเป็นผลจากบุญเก่า เขาทำแต่ความชั่วประกอบกรรมทุจริตผิดศีลธรรม

เมื่อตายไป เขาไปตกนรกบ้าง ไปเกิดเป็นเปรตบ้าง กลับมาเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง

อย่างนี้เรียกว่า "เกิดมาดี—ตายไปชั่ว"

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๕ หน้า ๑๓๗)

๔. เกิดมาดี–ตายไปดี

บุคคลประเภทนี้ได้แก่บุคคลที่เกิดมาในตระกูลสูงในตระกูลที่ดีในตระกูลที่ร่ำรวย สมบูรณ์ด้วยสมบัติ มีรูปร่าง ฐานะความเป็นอยู่เช่นเดียวกับบุคคลประเภทที่สามนั้น

แต่เมื่อมีชีวิตอยู่เขาไม่ลืมตัว เขารู้ว่าที่เขาเกิดมาดีมีความสบายมีความสมบูรณ์อย่างนั้นนั้นเป็นผลของบุญเก่า เขาจึงสร้างสมทำความดีประพฤติสุจริตตามหลักศีลธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ มีจิตเมตตา ช่วยเหลือสงเคราะห์คนที่ควรสงเคราะห์ ไม่คดโกง ไม่ข่มเหง ไม่ทำร้ายใคร ฯ ล ฯ

เมื่อตายไปเขาจึงได้ไปเกิดในสวรรค์บ้าง ได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ด้วยสมบัติ มีรูปร่าง ฐานะ ภาวะความเป็นอยู่ที่ดีกว่าชาติก่อนบ้าง

อย่างนี้เรียกว่า "เกิดมาดี–ตายไปดี"

(หลักฐาน–พระไตรปิฎก เล่ม ๑๕ หน้า ๑๓๘)

เกิดมาชั่ว — น่าเห็นใจ และตายไปชั่ว — น่าสงสาร
เกิดมาชั่ว — น่าเห็นใจ เมื่อตายไปดี — น่าสรรเสริญ
เกิดมาดี — น่าดีใจ แต่ตายไปชั่ว — น่าสงสาร
เกิดมาดี — น่าดีใจ และตายไปดี — น่าสรรเสริญ

(นอกพระไตรปิฎก)

ทำบุญให้คนตาย

การทำบุญให้คนตาย คนที่มีความฉลาดน้อยมักเข้าใจว่าเป็นการทำตามประเพณี ซึ่งอันที่จริงการทำบุญให้คนตายนั้นมิใช่เป็นการทำตามประเพณี แต่เป็นการทำตามหลักศาสนาพุทธ ตามที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ ซึ่งปรากฏอยู่ในบันทัดที่ ๑๗ หน้า ๑๐ ของพระไตรปิฎก เล่ม ๒๕

ทำไมจึงต้องทำบุญให้คนตาย ก็เพราะว่าผู้ที่ตายไปแล้ว ถ้าไปเกิดเป็นเปรตอยู่ในเปตะโลก จะมีความสุขสบายพ้นจากความเป็นเปรตก็เพราะบุญกุศลที่ญาติมิตรพ่อแม่หรือลูกของตนทำอุทิศไปให้จากโลกนี้ ในเปตะโลกนั้น ชาวโลกคือเปรตดำรงชีพอยู่ได้ด้วยบุญกุศลที่คนอยู่ในโลกนี้ทำอุทิศไปให้ ในเปตะโลกนั้น พระพุทธเจ้าทรงบอกว่า ไม่มีการทำไร่ไถนา ไม่มีการค้าขาย เหมือนในมนุษย์โลกนี้ ฉะนั้น พวกเปรตจึงไม่มีข้าวปลาอาหารกิน ไม่มีเงินทองใช้ พวกเขาอยู่ได้ด้วยการกินน้ำเลือดน้ำหนองของตัวเองและเป็นอยู่ได้ด้วยบุญกุศลที่มีคนอุทิศไปให้ ตามคัมภีร์กล่าวว่าอาหารเครื่องดื่มที่คนทำบุญอุทิศไปให้พวกเปรตนั้น ได้กลายเป็นอาหารและเครื่องดื่มทิพย์สำหรับเปรตนั้น ส่วนเสื้อผ้าที่คนทำบุญกับพระสงฆ์อุทิศไปให้เปรตนั้น เสื้อผ้านั้นก็กลายเป็นผ้าทิพย์สำหรับเปรตนั้นนุ่มห่มใช้สอย

การทำบุญนั้นก็เหมือนกับการทำนา การทำนานั้น ๑. ต้องมีเนื้อที่นาดี ๒. ต้องมีข้าวปลูกดี ๓. ต้องมีคนทำที่เข้าใจทำดี

การทำบุญนั้น ๑. ต้องมีเนื้อนา คือผู้รองรับการทำบุญนั้น ซึ่งได้แก่พระสงฆ์ ๒. ต้องมีสิ่งของที่จะทำดี ๓. ต้องมีผู้ทำที่เข้าใจทำดี

นาดี — ข้าวปลูกดี — คนทำดี — ทำนาแล้วก็ได้ผลดี

ผู้รับรองการทำบุญดี—สิ่งของที่ถวายดี — ผู้ทำเข้าใจทำดี — ทำบุญแล้วก็ย่อมได้ผลดี

พระสงฆ์ผู้เป็นเนื้อนาบุญที่ดี คือพระสงฆ์ผู้มีศีลบริสุทธิ์ มีการประพฤติปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ภาวะ มีการทำหน้าที่ของพระสงฆ์สาวกที่ดี

สิ่งของที่ถวายดีหมายถึงดีโดยไม่เสียอย่างหนึ่ง ดีโดยหามาได้ด้วยความสุจริตมิได้ลักขโมยใครเขามาอีกอย่างหนึ่ง

ผู้ทำดี คือตั้งใจทำจริง ๆ ก่อนจะถวายก็ดีใจ กำลังถวายก็ดีใจ ถวายแล้วก็ยังไม่เสียใจ ไม่รู้สึกเสียดาย ต้องตั้งใจรับศีล ตั้งใจฟังพระสวดมนต์ ตั้งใจกรวดน้ำอุทิศไปให้ผู้ตาย ผู้ทำบุญบางคนที่ไม่เข้าใจในการทำบุญ มักจะละเลย เพิกเฉย ทอดทิ้ง ไม่ตั้งใจในการรับศีลฟังพระสวดมนต์ และการกรวดน้ำอุทิศไปให้ผู้ตาย อย่างนี้—จะเอาบุญที่ไหนบุญอะไร อุทิศไปให้คนตายเล่า ?

คงจะได้บุญจากการถวายอาหารคาวหวาน หรือเครื่องไทยธรรมคือสิ่งของสำหรับถวายพระเท่านั้นกระมัง ? แต่เจ้าภาพผู้ทำบางคนก็มิได้ประเคนถวายด้วยตัวเองเสียอีก—อย่างนี้ จะเอาบุญอะไร บุญที่ไหน อุทิศไปให้คนตายเล่า ?

ตั้งใจรับศีล รักษาศีลเพียงชั่วระยะหนึ่ง ตั้งใจฟังพระสวดมนต์เพียงชั่วระยะหนึ่ง ตั้งใจถวายอาหารคาวหวานเครื่องดื่มแก่พระสงฆ์ ตั้งใจตั้งจิตกรวดน้ำอุทิศไปให้คนตาย เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง

อย่างนี้แหละ เป็นการทำบุญละ เสร็จแล้วก็จะได้น้อมจิตอุทิศบุญนั้นไปให้ผู้ตายสมดังเจตนาของตน

อนึ่ง การถวายอาหารคาวหวาน เครื่องดื่ม สิ่งของแก่พระสงฆ์ก็เป็นบุญอย่างหนึ่ง

เราเอาบุญเหล่านี้แหละ อุทิศไปให้คนตาย เพื่อให้คนตายมีความสุขสบายในโลกที่เขาไปเกิดอยู่โน้น

การกรวดน้ำ หรือการอุทิศบุญให้ผู้ตายนั้น คือการตั้งใจว่า "บุญที่ทำในวันนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศให้....ผู้ล่วงลับไปแล้ว" จะมีน้ำหรือไม่มีก็ได้ จะว่าเป็นภาษาบาลี ว่า "**อิทัง โว ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย**" *(พระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๑๐)* ก็ได้ หรือจะว่าเป็นภาษาไทยโดยใจความข้างต้นนั้นก็ได้

สิ่งของที่จะใช้ถวายให้ทานในการทำบุญนั้น ตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เล่ม ๔ หน้า ๒๙๔ มีดังนี้

๑. อาหารคาวหวาน
๒. น้ำ เครื่องดื่ม
๓. ผ้า เช่น สะบง จีวร ผ้าเช็ดตัว
๔. ยานพาหนะ เช่น ร่ม รองเท้า รถ เรือ
๕. ดอกไม้
๖. ธูป
๗. สะบู่ ยาสีฟัน
๘. เครื่องที่นอน เช่น เสื่อ หมอน ผ้าห่มนอน

๙. ที่อยู่อาศัย

๑๐. เทียน ตะเกียง น้ำมัน โคมไฟ

การทำบุญตามหลักศาสนาพุทธมี ๑๐ วิธี คือ—

๑. ถวายอาหารคาวหวาน และสิ่งของอย่างอื่น ๆ ฯลฯ

๒. รักษาศีล

๓. อบรมจิตใจ เช่นฟังพระสวดมนต์ ทำกัมมัฏฐาน วิปัสสนา

๔. แสดงอาการกิริยาสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ที่ควรเคารพนับถือ

๕. ขวนขวายช่วยเหลือทำกิจการที่ดีงาม

๖. ให้ส่วนบุญแก่ผู้อื่น

๗. อนุโมทนาส่วนบุญ คือร่วมทำบุญกับคนอื่น

๘. ฟังธรรม ฟังเทศน์ ฟังปาฐกถา ฟังอภิปราย ศึกษาทางธรรม อ่านหนังสือทางธรรม

๙. สอนธรรมะ พิมพ์หนังสือธรรมะแจก

๑๐. ทำความเห็นให้ตรงตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

(วิธีทำบุญ ข้อ ๑—๓ มีปรากฏในพระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๒๗๐ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง ส่วนวิธีทำบุญข้อที่ ๔—๑๐ ยังค้นหาหลักฐานในพระไตรปิฎกไม่พบ พบแต่หลักฐานในหนังสือตำนานทางศาสนาพุทธเล่มอื่น ผู้ใดค้นพบหลักฐานในพระไตรปิฎก กรุณาโปรดบอกด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง)

ถ้าจะถามว่า "การทำบุญทำทานอุทิศให้คนตาย ซึ่งประชาชนชาวพุทธไทยนิยมทำกันอยู่ในปัจจุบันนี้ ผู้ตายจะได้รับผลบุญผลทานนั้นหรือไม่?

ขอตอบ ตามหลักที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในพระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๒๙๐—๒๙๒ ว่า

๑. ถ้าผู้ตายไปเกิดในนรก ไม่ได้รับผลบุญทานนั้น

๒. ถ้าผู้ตายไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ไม่ได้รับผลบุญทานนั้น

๓. ถ้าผู้ตายไปเกิดเป็นมนุษย์ ไม่ได้รับ

๔. ถ้าผู้ตายไปเกิดเป็นเปรต ก็ได้รับผลบุญทานนั้น

สรุปว่า ๑. ถ้าผู้ตายที่เราตั้งใจทำบุญอุทิศไปให้นั้น ไปเกิดในนรก ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ไปเกิดเป็นมนุษย์ ไปเกิดเป็นเทวดา ผู้ตายนั้น ย่อมไม่ได้รับผลบุญทานนั้น

๒. ถ้าผู้ตายไปเกิดเป็นเปรต ย่อมได้รับผลบุญทานนั้น

๓. ถ้าผู้ตายไม่ได้รับ คนอื่น ๆ ที่เป็นญาติของผู้ตายนั้น ซึ่งตายไปแล้ว ย่อมได้รับ

๔. ถ้าไม่มีใครรับเลย คือผู้ตายที่เราตั้งใจอุทิศไปให้ เช่น นายบุญ ก็ไม่ได้รับ ญาติของนายบุญที่ตายไปแล้ว ก็ไม่ได้รับ เจ้าภาพผู้ทำเอง ย่อมได้รับเอง

ทั้ง ๆ ที่การทำบุญอุทิศให้คนตายนั้น เสี่ยงต่อการ "ที่จะได้รับ และไม่ได้รับ" แต่ชาวพุทธเราก็ยังนิยมกระทำกันอยู่นั้น เพราะเราไม่สามารถจะทราบได้ว่า "ผู้ตาย" ของเรานั้น ไปเกิดเป็นอะไรที่ไหน

ถ้าผู้ตายของเราไปเกิดในที่ดี คือกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ หรือไปเกิดเป็นเทวดา แม้ว่าท่านจะไม่ได้รับผลบุญ ตัวเราผู้ทำบุญ ก็ย่อมได้รับผลบุญนั้นเอง

ถ้าผู้ตายของเราไปเกิดในที่ไม่ดี คือเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือไปตกนรก ท่านไม่ได้รับ ตัวเราผู้ทำ ก็ย่อมได้รับเอง

ถ้าผู้ตายของเราไปเกิดเป็นเปรต ท่านก็ย่อมได้รับผลบุญ ที่เราทำอุทิศไปให้

เป็นอันว่า การทำบุญอุทิศให้คนตายนั้น แม้จะเป็นการเสียง แต่ก็ไม่เป็นการเสีย แท้ที่จริง—ย่อมเป็นการได้ คือผู้ตายไม่ได้ ตัวเราผู้ทำก็ได้ ถ้าผู้ตายได้รับ ก็เป็นการดีไป เพราะสมกับเจตนาอุทิศของเราผู้ทำ.

ชาวบ้านกับศาสนาพุทธ

หลังจากที่พระพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ ณ เมืองกบิลพัสดุ์ อันเป็นเมืองปิตุภูมิ เพื่อประกาศเผยแผ่ศาสนาพุทธ โปรดพระราชบิดา พระญาติวงศ์ และประชาชนเมืองกบิลพัสดุ์ตลอดระยะเวลาอันสมควรแล้ว พระพุทธองค์ ก็ทรงแจ้งแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้ตามเสด็จให้ทราบว่า จักเดินทางไปยังเมืองอื่นต่อไป เพื่อประกาศศาสนาเทศนาธรรมโปรดแก่ประชาชนชาวเมืองอื่น ๆ บ้าง

มหานามะ กษัตริย์แห่งเมืองกบิลพัสดุ์ ผู้เป็นพระญาติสนิทกับพระพุทธเจ้า และเป็นกษัตริย์ที่เลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธ พอทรงทราบข่าวว่าพระพุทธเจ้าจะเสด็จย้ายไปประทับอยู่เมืองอื่น จึงรีบเสด็จไปยังวัดนิโครธาราม พระอารามหลวง ที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่กับพระภิกษุสงฆ์ผู้ตามเสด็จ

หลังจากที่พระองค์ทรงสนทนาสอบถามถึงข่าวเรื่องที่พระพุทธองค์จะเสด็จย้ายที่ประทับ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงยอมรับยืนยันว่าเป็นความจริงแล้ว มหานามะ กษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม จึงทูลให้พระพุทธเจ้าทรงประทานหลักธรรมเป็นครั้งสุดท้าย สำหรับที่ชาวบ้าน จะพึงยึดถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป ในยามที่พระพุทธองค์เสด็จไปแล้ว

พระพุทธเจ้าจึงประทานหลักธรรม "ชาวบ้านกับศาสนาพุทธ" ไว้ ซึ่งคิดว่าหลักธรรมนั้น ไม่ใช่ว่าจะเหมาะสำหรับประชาชนชาวเมืองกบิลพัสดุ์เท่านั้น คงจะเหมาะสมสำหรับประชาชนเมืองไทยเมืองศาสนาพุทธด้วย จึงขอถ่ายทอดหลักธรรมนั้น มาปรากฏไว้ในที่นี้ เพื่อชาวบ้านที่เป็นชาวพุทธจะได้ยึดถือไว้เป็นแนวปฏิบัติบ้าง เพราะโดยคำสอนเรื่องนี้ อาจถือได้ว่า เป็นหน้าที่ที่ชาวพุทธซึ่งเป็นชาวบ้าน จะพึงปฏิบัติต่อศาสนาพุทธได้ประการหนึ่ง ควรยึดไว้ว่า นี่แหละคือ—ธรรมะกับชีวิตประจำวัน

คำสอนเรื่องนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ตอนที่หนึ่ง ทรงสอนให้ชาวบ้านตั้งตนอยู่ในหลักธรรม ๕ ประการ คือ—

๑. ให้เป็นคนมีศรัทธา เชื่อต่อหลักศาสนาอย่างมีเหตุผล

๒. ให้เป็นคนมีความขยันหมั่นเพียร

๓. ให้เป็นคนมีสติ คือความรู้ตัวอยู่เสมอ อย่าเป็นคนลืมตัว

๔. ให้เป็นคนมีใจแน่วแน่มั่นคง ไม่ฟุ้งส่าน เลื่อนลอย โลเล

๕. ให้เป็นคนมีวิชาความรู้ติดตัวอยู่เสมอ ทั้งความรู้ทางโลกและความรู้ทางธรรม

ทั้ง ๕ ข้อนี้ เป็นธรรมะที่ควรใช้กับชีวิตในตอนกลางวันลองใช้ดู จะเห็นผลดีอย่างประหลาด

คำสอนตอนที่สอง ทรงสอนให้ชาวบ้านสวดระลึกถึง—

๑. พระพุทธเจ้า

๒. พระธรรม

๓. พระสงฆ์

๔. ศีลของตน

๕. การบริจาคเสียสละของตน

๖. เทวดา

หลัก ๖ ประการนี้ เป็นธรรมที่ควรใช้กับชีวิตประจำวันในตอนกลางคืน ก่อนจะนอนควรใช้เวลาว่างประมาณ ๑๕ นาที นั่งสงบนิ่งต่อหน้าพระพุทธรูปที่ตนมีไว้สักการะบูชา จุดธูปเทียนบูชา กราบ ๓ ครั้ง แล้วจึงสวดระลึกถึงตามหลัก ๖ ประการนี้

ผลที่ได้จากการกระทำอย่างนี้ พระพุทธเจ้าตรัสบอกไว้ว่ามีมากมายหลายประการ คือในขณะตลอดเวลาที่ทำการสวดระลึกถึงนั้น จิตของผู้นั้นจะปราศจากราคะ โทสะ โมหะ จิตจะยึดแน่วแน่อยู่กับสิ่งที่เขาสวดระลึกถึง เขาจะได้รับความเบิกบาน แช่มชื่น ปลาบปลื้มใจ กายสงบ ดวงจิตสัมผัสกับความสุขสงบ เกิดสมาธิแน่วแน่ในสิ่งที่ตนสวดระลึกถึง นับว่าเป็นผู้เข้าถึงกระแสธรรม ถึงคราวตาย จะตายโดยสงบ และไม่ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน จะไม่ไปเกิดเป็นเปรต จะไม่ไปตกนรก แต่จะได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก หรือมิฉะนั้น ก็จะได้ไปเกิดเป็นเทวดาอยู่ในสวรรค์

การสวดระลึกตามหลัก ๖ ประการนี้ จะเปิดหนังสือสวดก็ได้ เพื่อช่วยประคับประคองจิตใจ ให้มีจุดมุ่งแน่วแน่อยู่ในการสวดระลึก ไม่ให้วอกแวกออกไปในทางอื่น ๆ บทสวดทั้ง ๖ นั้น มีดังนี้

๑. บทสวดระลึกถึงพระพุทธเจ้าแบบภาษาบาลี

อิติปิโส ภะคะวา, อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะสัมปันโน, สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ, สัตถา เทวะมะนุสสานัง, พุทโธ ภะคะวา ฯ

บทสวดระลึกถึงพระพุทธเจ้าแบบภาษาไทย

แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น, เป็นผู้บริสุทธิ์ เป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ, เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยความรู้ดีและความประพฤติดี, เป็นผู้เสด็จไปดี เป็นผู้รู้แจ้งโลก, เป็นสารถีฝึกสอนคนที่ควรฝึกสอนชั้นเยี่ยม, เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์, เป็นผู้รู้เรื่องที่ควรรู้ เป็นผู้เผยแผ่ธรรม ฯ

๒. บทสวดระลึกถึงพระธรรมแบบภาษาบาลี

สะหวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก, เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก, ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ ฯ

บทสวดระลึกถึงพระธรรมแบบภาษาไทย

พระธรรม พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสสอนไว้ดีแล้ว, ใครปฏิบัติเห็นผลดีเอง ไม่ล้าสมัย, พิสูจน์ได้ ควรยึดไว้ประจำใจตน, ผู้รู้ผลรู้ได้เฉพาะตัว ฯ

๓. บทสวดระลึกถึงพระสงฆ์แบบภาษาบาลี

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญายะปฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ, อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ

ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย ปาหุเนยโย, ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสะ ฯ

บทสวดระลึกถึงพระสงฆ์แบบภาษาไทย

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดี, พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตรง, พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อรู้ผลแห่งการปฏิบัติ, พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติชอบธรรม, พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า คือ พระอริยบุคคล ๔ คู่, หรือพระอริยบุคคล ๘, พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้านี้, เป็นผู้ควรรับการถวายของ เป็นผู้ควรรับของที่เขาเตรียมไว้ต้อนรับแขก, เป็นผู้ควรทำบุญด้วย เป็นผู้ควรยกมือไหว้ เป็นผู้ควรรองรับการทำบุญอย่างดีที่สุดของชาวโลก ฯ

๔. บทสวดระลึกถึงศีลของตนแบบภาษาบาลี

อะขัณฑานิ อัจฉิททานิ อะสะพะลานิ อะกัมมานิ ภุชิสสานิ วิญญุปะสัตถานิ อะปะรามัฏฐานิ สะมาธิสังวัตตะนิกานิ ฯ

บทสวดระลึกถึงศีลของตนแบบภาษาไทย

(ศีลของเรา) ไม่ขาดเป็นท่อน ไม่ทะลุ ไม่เป็นช่อง ไม่ด่างเป็นดวง ไม่พร้อยเป็นจุดแพรวพราว เรารักษาไว้โดยมิถูกใครบังคับ วิญญูชนสรรเสริญ ไม่ใช่รักษาไว้ด้วยอำนาจกิเลส ตัณหา ราคะ เป็นศีลที่จะให้เกิดสมาธิได้ ฯ

๕. บทสวดระลึกถึงการเสียสละของตนแบบภาษาบาลี

ลาภา วะตะ เม, สุลัทธัง วะตะ เม, โยหัง มัจเฉระมะละปะริยุฏฐิตายะ ปะชายะ วิคะตะมะละมัจเฉเรนะ เจตะสา

อะคารัง อัชฌาวะสามิ มุตตะจาโค ปะยะตะปาณี โวสสัคคะระโต ยาจะโยโค ทานะสังวิภาคะระโต ฯ

บทสวดระลึกถึงการเสียสละของตนแบบภาษาไทย

เป็นลาภของเราหนอ เราได้บุญดีแล้วหนอ ในการที่เราเป็นชาวบ้านผู้มีการเสียสละช่วยเหลือคนอื่น และได้ทำทานแก่พระสงฆ์ ให้ทานแก่คนยากจน โดยไม่มีความตระหนี่ ในเมื่อคนอื่นเขามีความตระหนี่ ฯ

๖. บทสวดระลึกถึงเทวดาแบบภาษาบาลี

สันติ เทวา จาตุมมะหาราชิกา, สันติ เทวา ตาวะติงสา, สันติ เทวา ยามา, สันติ เทวา ตุสิตา, สันติ เทวา นิมมานะระติโน, สันติ เทวา ปะระนิมมิตะวะสะวัตติโน, สันติ เทวา พรัมมะกายิกา, สันติ เทวา ตะทุตตะริ.

ยะถารูปายะ สัทธายะ สะมันนาคะตา, ตา เทวะตา, อิโต จุตา, ตัตถะ อุปปันนา, มัยหัมปิ ตะถารูปา, สัทธา สังวิชชะติ.

ยะถารูเปนะ สีเลนะ สะมันนาคะตา, ตา เทวะตา, อิโต จุตา, ตัตถะ อุปปันนา, มัยหัมปิ ตะถารูปัง, สีลัง สังวิชชะติ.

ยะถารูเปนะ สุเตนะ สะมันนาคะตา, ตา เทวะตา, อิโต จุตา, ตัตถะ อุปปันนา, มัยหัมปิ ตะถารูปัง, สุตัง สังวิชชะติ.

ยะถารูเปนะ จาเคนะ สะมันนาคะตา, ตา เทวะตา, อิโต จุตา, ตัตถะ อุปันนา มัยหัมปิ ตะถารูโป, จาโค สังวิชชะติ.

ยะถารูปายะ ปัญญายะ สะมันนาคะตา, ตา เทวตา, อิโต จุตา, ตัตถะ อุปปันนา, มัยหัมปิ ตะถารูปา, ปัญญา สังวิชชะติ.

บทสวดระลึกถึงเทวดาแบบภาษาไทย

เทวดาชั้นจาตุมมหาราชิกา มีอยู่, เทวดาชั้นดาวดึงส์ มีอยู่, เทวดาชั้นยามา มีอยู่, เทวดาชั้นดุสิต มีอยู่, เทวดาชั้นนิมมานะระตี มีอยู่, เทวดาชั้นปะระนิมมิตะวะสะวัตตี มีอยู่, เทวดาที่จัดอยู่ในประเภทพรหม มีอยู่ เทวดาชั้นสูงกว่าเทวดาพวกที่กล่าวมาแล้วนั้น มีอยู่

เทวดาทั้งหลายนั้น (เมื่อเป็นมนุษย์) ประกอบด้วยศรัทธาอย่างใด ตายจากโลกนี้แล้ว จึงได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นนั้น ศรัทธาอย่างนั้น แม้ของเรา ก็มี

เทวดาทั้งหลายนั้น (เมื่อเป็นมนุษย์) ประกอบด้วยศีลอย่างใด ตายจากโลกนี้แล้ว จึงได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นนั้น ศีลอย่างนั้นแม้ของเรา ก็มี

เทวดาทั้งหลายนั้น (เมื่อเป็นมนุษย์) ประกอบด้วยสุตะ คือการฟังธรรมอย่างใด ตายจากโลกนี้แล้ว จึงได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นนั้น สุตะอย่างนั้น แม้ของเรา ก็มี

เทวดาทั้งหลายนั้น (เมื่อเป็นมนุษย์) ประกอบด้วยการเสียสละบริจาคทานอย่างใด ตายจากโลกนี้แล้ว จึงไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นนั้น การเสียสละบริจาคทานอย่างนั้น แม้ของเรา ก็มี

เทวดาทั้งหลายนั้น (เมื่อเป็นมนุษย์) ประกอบด้วยปัญญาอย่างใด ตายจากโลกนี้ไปแล้ว จึงได้ไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นนั้น ปัญญาอย่างนั้น แม้ของเรา ก็มี

(หลักฐานที่มาของเรื่องนี้ทั้งหมด จากพระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ หน้า ๓๕๕—๓๖๐)

หมายเหตุ ๑. จะสวดระลึกแบบภาษาบาลี หรือภาษาไทยก็ได้ เมื่อสวดระลึกบ่อย ๆ จิตใจเราจะน้อมเอียงไปในคุณความดีตามบทสวด เช่น เมื่อสวดระลึกถึงเทวดาบ่อย ๆ จิตใจเราจะโน้มเอียงไปในคุณธรรมที่ทำบุคคลให้เป็นเทวดา คือ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา

๒. บทสวดระลึกแบบภาษาบาลีนั้น ได้เขียนตามสำเนียงอ่านทางภาษาไทย ทั้งนี้เพื่อสะดวกแก่ผู้ที่มิได้เรียนภาษาบาลีโดยตรง ถ้าจะเขียนแบบภาษาบาลีแท้ ๆ ชาวบ้านที่ไม่เคยเรียนภาษาบาลีจะอ่านลำบาก ฉะนั้น จึงเขียนตามสำเนียงอ่านทางภาษาไทย.

ทำอย่างใดจึงตกนรก

พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า คนที่ตายไปแล้วต้องตกนรก คือ คนที่ทำบาปกรรม ๕ อย่างเป็นปกติ บาปกรรม ๕ อย่างนั้น คือ—

๑. ฆ่าคน และฆ่าสัตว์เดรัจฉานเป็นปกติ

๒. ลักขโมยเป็นปกติ

๓. ประพฤติผิดในทางประเวณีกามคุณ เป็นปกติ

๔. พูดโกหกเป็นปกติ

๕. ดื่มสุราเมรัยเป็นปกติ

(*หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๒๒ หน้า ๑๘๑*)

ทำอย่างไดจึงได้ขึ้นสวรรค์

พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า คนที่ตายไปแล้ว ต้องได้ไปเกิดในสวรรค์อย่างแน่นอน คือ ผู้ที่ทำความดี ๕ อย่างนี้ คือ—

๑. ไม่ฆ่าคน ไม่ฆ่าสัตว์เดรัจฉาน

๒. ไม่ลักขโมย

๓. ไม่ประพฤติผิดทางประเวณีกามคุณ

๔. ไม่พูดโกหก

๕. ไม่ดื่มสุราเมรัย

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๒๒ หน้า ๑๕๑)

ทางไปของคนตาย

ตามหลักทางศาสนาพุทธยืนยันว่า ตราบใดที่คนเรายังมีกิเลสตัณหาอยู่ ตราบนั้นก็ต้องตายและเกิดอยู่เรื่อยไป เมื่อตายแล้ว ร่างกายก็เปื่อยเน่า ถูกเผาไป ส่วน "วิญญาณ" นั้น ก็ออกจากร่าง หลังจากที่คนเราสิ้นใจ วิญญาณนั้นจะเดินทางต่อไป เพื่อถือกำเนิดเกิดในร่างอื่น ชาติอื่น โลกอื่น ต่อไป

ร่างอื่น โลกอื่น ที่วิญญาณ จะไปเกิดต่อไปนั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า มีอยู่ ๕ อย่าง คือ—

๑. ไปเกิดเป็นสัตว์นรก อยู่ในโลกนรก

๒. ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน อยู่ในโลกมนุษย์

๓. ไปเกิดเป็นเปรต อยู่ในโลกมนุษย์บ้าง โลกเปรตบ้าง

๔. ไปเกิดเป็นมนุษย์ อยู่ในโลกมนุษย์

๕. ไปเกิดเป็นเทวดา อยู่ในโลกเทวดาที่เรียกว่าสวรรค์

(หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๓๒ หน้า ๑๔๘)

การสวดมนต์
ตามที่มีปรากฏอยู่ในหนังสือพระไตรปิฎก

การสวดมนต์ เป็นคำสอนอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ มีปรากฏอยู่ในหนังสือพระไตรปิฎก เล่ม ๑๕ หน้า ๓๒๒ จุดประสงค์หรือความมุ่งหมายในการสวดมนต์นั้น มิใช่เป็นการอ้อนวอนให้พระพุทธเจ้าช่วยเหลือผู้สวด เหมือนดังที่ไกด์ผู้พาฝรั่งท่องเที่ยวบางคนชี้แจงให้ฝรั่งทราบว่า การที่พระสงฆ์ไทยสวดมนต์นั้น เป็นการอ้อนวอนให้พระพุทธเจ้าช่วยเหลือ ความมุ่งหมายในการสวดมนต์นั้น คือการรำลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ บทสวดมนต์แท้ ๆ ตามที่มีปรากฏอยู่ในหนังสือพระไตรปิฎก ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนให้สาวกสวดนั้น แต่ละบทจึงมีความหมายแฝงอยู่เกี่ยวกับเรื่องของพระพุทธเจ้า ความดีงามของพระพุทธเจ้าบ้าง เกี่ยวกับเรื่องของพระธรรม และความดีงามของพระธรรมบ้าง เกี่ยวกับเรื่องของพระสงฆ์ และความดีงามของพระสงฆ์บ้าง

แต่เป็นที่น่าเสียใจอยู่บ้างเหมือนกัน ที่มีบทสวดมนต์บางบท หรือหลายบททีเดียว ซึ่งนิยมสวดกันเป็นพิธีเป็นกิจวัตร ในเวลาเช้า — เย็นในปัจจุบันนี้ ที่แต่งกันขึ้นใหม่ นอกพระไตรปิฎก มีความหมายไปใน

ทางอ้อนวอนขอให้พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ช่วยหรือคุ้มครอง จึงทำให้ผู้ที่มีอาชีพพาฝรั่งท่องเที่ยวบางคน เกิดมีความเข้าใจผิดชี้แจงให้ฝรั่งทราบว่า การที่พระสวดมนต์ หรือชาวบ้านอุบาสก อุบาสิกาสวดมนต์นั้น คือการสวดอ้อนวอนขอให้พระพุทธเจ้าช่วยเหลือ

การหุงข้าว ถ้าเราหุงถูกต้องตามกรรมวิธีในการหุง เราไม่จำเป็นต้องอ้อนวอนปรารถนาให้ข้าวนั้นสุกดอก มันย่อมจะสุกของมันเอง และเราผู้ทำการหุง ย่อมได้กินข้าวสุกนั้นอันเป็นผลจากการกระทำของเราโดยไม่ต้องสงสัย

การสวดมนต์นั้น ถ้าเราสวดถูกต้องตามกรรมวิธีในการสวดตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในหนังสือพระไตรปิฎก เราก็ไม่จำเป็นจะต้องอ้อนวอนปรารถนาให้พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ คุ้มครองช่วยเหลือ ท่านย่อมจะให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเอง ตามหลักที่ว่า "พระย่อมคุ้มครองคนดี—ผีย่อมรังควานคนชั่ว" และเราผู้ทำการสวดย่อมได้รับผลคือการคุ้มครองช่วยเหลือจากการกระทำของเราเอง

เพราะมีความปรารถนาที่จะเห็นประชาชนคนไทย ผู้นับถือศาสนาพุทธ ได้สวดมนต์กันถูกต้องตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในหนังสือพระไตรปิฎก จึงได้รวบรวมบทสวดมนต์ตามที่มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกมาเสนอไว้ในหนังสือนี้

การที่ใครจะใช้บทสวดมนต์แบบของพระพุทธเจ้า ในพระไตรปิฎก หรือจะใช้บทสวดมนต์แบบของพระภิกษุรุ่นหลัง ๆ ที่มิได้เป็นพระอรหันต์แต่งขึ้นใหม่ นอกพระไตรปิฎก เป็นเอกสิทธิของผู้นั้น แล้วแต่ทิฏฐิมานะของผู้นั้น

บทสวดมนต์ในหนังสือพระไตรปิฎก ที่จะนำมารวบรวมเสนอไว้ในที่นี้ ขอแยกออกเป็น ๓ แบบ คือ :—

(๑) บทสวดมนต์สำหรับพระสงฆ์สามเณร

(๒) บทสวดมนต์สำหรับชาวบ้านทั่วไป

(๓) บทสวดมนต์สำหรับชาวบ้านผู้รักษาศีลในวันพระ

[๑] **บทสวดมนต์สำหรับพระสงฆ์สามเณร** ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในหนังสือพระไตรปิฎก เล่ม ๑๕ หน้า ๓๒๒—๓๒๓ มีอยู่ ๓ บท คือ :—

(๑) อิติปิโส ฯ ล ฯ ภควา

(๒) สฺวากฺขาโต ฯ ล ฯ วิญญูหิ

(๓) สุปฏิปนฺโน ฯ ล ฯ โลกสฺส

สำหรับเวลาในการสวด มิได้ทรงระบุไว้ว่า เป็นเวลาเช้า หรือเวลาเย็น ได้แต่ทรงบอกว่า ให้สวดระลึกในเวลาที่เกิดความกลัว ความหวาดสะดุ้ง ความหวาดเสียวถึงขนาดขนลุกขนชัน

และสถานที่สวดนั้น พระพุทธองค์ทรงสอนว่า จะเป็นป่าก็ได้ โคนต้นไม้ก็ได้ อาคารสถานที่อยู่อาศัยก็ได้

[๒] **บทสวดมนต์สำหรับชาวบ้านทั่วไป** ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในหนังสือพระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ หน้า ๓๕๕—๓๖๐ มีอยู่ ๖ บท ซึ่งได้นำมารวบรวมเสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้แล้ว ตอนที่ว่าด้วยเรื่อง "ชาวบ้านกับศาสนาพุทธ"

บทสวดมนต์ทั้ง ๖ บทนั้น คือ :—

(๑) อิติปิโส ฯ ล ฯ ภะคะวา
(๒) สะหวากขาโต ฯ ล ฯ วิญญูหิ
(๓) สุปะฏิปันโน ฯ ล ฯ โลกสฺส
(๔) อะขัณฑานิ ฯ ล ฯ สะมาธิสังวัตตะนิกานิ
(๕) ลาภา วะตะ ฯ ล ฯ ทานะสังวิภาคะระโต
(๖) สันติ เทวา ฯ ล ฯ สังวิชชะติ

[๓] **บทสวดมนต์สำหรับชาวบ้านผู้รักษาศีลในวันพระ** ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ในหนังสือพระไตรปิฎก เล่ม ๒๐ หน้า ๒๖๕—๒๗๐ มีอยู่ ๔ บท คือ :—

(๑) อิติปิโส ฯ ล ฯ ภะคะวา ฯ
(๒) สะหวากขาโต ฯ ล ฯ วิญญูหิ ฯ
(๓) สุปะฏิปันโน ฯ ล ฯ โลกสฺส ฯ
(๔) สันติ เทวา ฯ ล ฯ สังวิชชะติ ฯ

หมายเหตุ (๑) ผู้ต้องการจะสวดมนต์ ตามบทสวดมนต์ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในหนังสือพระไตรปิฎกนั้น บทสวดมนต์ต่าง ๆ ทั้ง ๓ แบบ ที่สมบูรณ์เต็มทุกตัวอักษรทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย โปรดพลิกกลับไปเปิดดูในหัวข้อเรื่อง "ชาวบ้านกับศาสนาพุทธ" ในหนังสือเล่มนี้

(๒) ก่อนจะสวดมนต์แบบใด ๆ ก็ตาม ควรจะต้องสวดบทพิเศษ คือ นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต

สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ) เสียก่อน เพื่อเป็นการสร้างมงคลความเจริญสวัสดีให้เกิดแก่ตน ตามหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ ในหนังสือพระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๔ บันทัดที่ ๑๐

(๓) ก่อนจะทำพิธีสวดมนต์ ควรมีธูป เทียน ดอกไม้ บูชาด้วย เพื่อให้เกิดศิริมงคล ความเจริญ ความสวัสดี และเป็นบุญเบื้องต้น ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนไว้ในหนังสือพระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๓

(๔) เมื่อสวดจบแล้ว ควรจะกรวดน้ำ คือตั้งจิตอุทิศบุญกุศลให้แก่ผู้อื่นด้วย โดยตั้งจิตอุทิศว่า "ขอบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลาย ขอญาติทั้งหลายจงมีความสุขด้วยเถิด" คำกรวดน้ำ หรือแนวคิดตั้งจิตอุทิศบุญกุศลแบบนี้ เป็นพระดำรัสตรัสสอนของพระพุทธเจ้า มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๑๐

คำบางอย่างที่ชาวบ้านควรรู้

มีถ้อยคำบางอย่าง ที่ชาวบ้านผู้นับถือศาสนาพุทธควรรู้ไว้ เพื่อสะดวกไม่เก้อเขินในเวลาที่ตนทำบุญเอง หรือในเวลาไปร่วมทำบุญกับผู้อื่น ถ้อยคำเหล่านี้ คือ

๑. คำอาราธนาขอให้พระท่านให้ศีล

๒. คำอาราธนาขอให้พระท่านสวดมนต์

๓. คำอาราธนาขอให้พระท่านเทศก์

๔. คำบูชาข้าวพระพุทธ

๕. คำกรวดน้ำ

๖. คำถวายผ้ากฐิน

[๑] **คำอาราธนา ให้พระท่านให้ศีล** หรือเรียกย่อว่า คำขอศีล งานทำบุญทั่ว ๆ ไปนิยมขอศีล ๕ คำขอศีลนี้ เพิ่งมีผู้แต่งขึ้นในภายหลัง ในพระไตรปิฎก มีแต่ตัวศีล ๕ คำขอศีลไม่มี ฉะนั้นจึงต้องนำคำขอศีลมาจากหนังสืออื่น ซึ่งเป็นตำราทางศาสนาพุทธ อันเป็นตำราที่ทางองค์การศึกษาของคณะสงฆ์รับรองว่าใช้ได้แล้ว

คำขอศีล ๕ มีดังนี้ :—

มะยัง ภันเต
วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ
ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต
วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ
ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต
วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ
ติสะระเณนะ สะหะ
ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ ฯ

[หลักฐาน—หนังสือศาสนพิธี เล่ม ๑ หน้า ๘๖]

หมายเหตุ เมื่อพระท่านให้ศีล ต้องว่าตามท่านไปด้วย เรียกว่า รับศีล ส่วนรับไว้แล้วจะรักษาไว้ได้ ๑ ชั่วโมง หรือ ๑ วัน ในวันงานนั้นก็แล้วแต่ศรัทธา จะว่าตามค่อย ๆ ขนาดพระได้ยินก็ได้ หรือจะว่าตามในใจก็ได้ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การรับศีลนั้น มักจะรับกันแบบงุบงิบ ไม่ค่อยดังนัก คือไม่ดังเหมือนเสียงตะโกนด่ากัน ทั้ง ๆ ที่เสียงรับศีล เป็นเสียงสุภาพ แต่เสียงด่าทอกันนั้น เป็นเสียงหยาบคาย รับศีล เป็นเรื่องไม่ควรอายใคร เพราะเป็นการทำดี ส่วนการด่าทอหรือนินทากันนั้น เป็นเรื่องควรอาย ไม่ควรใช้เสียงดังนัก อายคนอื่นเขา เพราะเป็นการทำชั่ว

คำขอศีล ๘ ตามธรรมดาศีล ๘ นั้น นิยมรับรักษากันในวันพระสำหรับผู้ที่ไปร่วมชุมนุมที่วัดใดวัดหนึ่ง ในอุโบสถหรือศาลาการเปรียญ และศีล ๘ ที่รักษาในวันพระนี้ เรียกว่า ศีลอุโบสถ มีกำหนดเวลารักษา คือต้องรักษาทั้งวันและคืน ในวันพระนั้น

คำขอศีล ๘ นี้ ก็ไม่มีในหนังสือพระไตรปิฎก เพิ่งมีผู้แต่งขึ้นในภายหลัง และไม่ทราบว่าใครเป็นผู้แต่ง แต่ก็ได้ถือนิยมกันเป็นประเพณีสืบมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ส่วนตัวศีล ๘ นั้น มีมาในพระไตรปิฎก

คำขอศีล ๘ มีดังนี้ :—

มะยังภันเต, ติสะระเณนะสะหะ,

อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง, อุโปสะถัง ยาจามะ (ว่า ๓ จบ)

[หลักฐาน—หนังสือศาสนพิธี เล่ม ๑ หน้า ๒๘]

อานิสงส์ของการรักษาศีล ๕

พระพุทธเจ้าตรัสบอกไว้ด้วยพระองค์เองว่า ผู้รักษาศีล ๕ เป็นปกติ ตายแล้วจะไม่ไปตกนรก จะไม่ไปเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน จะไม่ไปเกิดเป็นเปรต แต่จะได้ไปเกิดในสวรรค์

[หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๒๒ หน้า ๑๙๑]

อานิสงส์ของการรักษาศีล ๘

พระพุทธเจ้า ตรัสบอกไว้ด้วยพระองค์เองอีกเช่นเดียวกันว่า ผู้ที่รักษาศีล ๘ คือศีลอุโบสถ ตายแล้วจะได้ไปเกิดเป็นเทวดาบนสวรรค์ รับรองว่าไม่มีการตกนรก ไม่เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน และไม่เกิดเป็นเปรต

[หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๒๐ หน้า ๒๗๓—๒๗๔]

[๒] **คำอาราธนาขอให้พระท่านสวดมนต์** ในพิธีทำบุญส่วนมาก เมื่อพระท่านให้ศีลจบแล้ว เจ้าภาพหรือผู้เป็นพิธีกร จะต้องกล่าวคำอาราธนาขอให้พระท่านสวดมนต์ต่อไปทันที คำอาราธนานี้ ก็ไม่มีในพระไตรปิฎก เพิ่งมามีขึ้นในยุคหลัง ๆ ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้แต่ง แต่ก็นิยมใช้กันสืบ ๆ มา คำอาราธนานั้น มีดังนี้ :—

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะทุกขะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง
วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะภะยะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง
วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
สัพพะโรคะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง ฯ

[หลักฐาน—หนังสือศาสนพิธี เล่ม ๑ หน้า ๔๗]

[๓] **คำอาราธนาขอให้พระท่านเทศก์** ในงานทำบุญบางอย่าง บางครั้งมีพระเทศก์ด้วย ก่อนที่จะนิมนต์ให้พระเทศก์ จะต้องกล่าวคำขอศีล ๕ เสียก่อน ถ้าเป็นวันพระ ถ้ามีงานตามศาลาการเปรียญ เช่นงานวัด หรืองานศพ หรือทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ก่อนกล่าวคำอาราธนาให้พระเทศก์ ต้องกล่าวคำขอศีล ๘ ก่อน ต่อจากนั้น จึงกล่าวคำอาราธนาให้พระท่านเทศก์

สำหรับคำอาราธนาให้พระเทศก์นี้ มี ๒ แบบ คือแบบในพระไตรปิฎกกับแบบนอกพระไตรปิฎก ขอนำมาเสนอไว้ในหนังสืออนุสรณ์นี้ ทั้ง ๒ แบบ ผู้ใช้ จะใช้แบบในพระไตรปิฎก หรือแบบนอกพระไตรปิฎก ก็สุดแต่จะเห็นสมควร

แบบในพระไตรปิฎก ว่าดังนี้ :—

พรัมมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ
กะตัญชะลี อะนะธิวะรัง อะยาจะถะ
สันตีธะ สัตตา อัปปะระชักขะชาติกา
เทเสหิ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

[หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๓๓ หน้า ๔๐๓]

แบบนอกพระไตรปิฎก มีดังนี้ :—

พรัมมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ
กัตอัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ
สันตีธะ สัตตาป ปะระชักขะชาติกา
เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

[๔] **คำบูชาข้าวพระพุทธ** ในงานทำบุญทั่วไป เมื่อถึงคราวที่จะถวายอาหารแด่พระสงฆ์ที่ไปสวดมนต์ในงาน เจ้าภาพจะต้องจัดสำรับคาวหวาน เป็นสำรับเล็ก ๆ หนึ่งสำรับ พร้อมด้วยน้ำหนึ่งแก้ว ไปวางไว้หน้าพระพุทธรูปก่อน โดยมีผ้าขาวผืนเล็ก ๆ ปูรอง การทำอย่างนี้ เรียกว่า บูชาข้าวพระพุทธ คือถือว่าเป็นการถวายอาหารแด่พระพุทธเจ้าด้วย เพราะพระพุทธเจ้าเป็นประมุขของพระสงฆ์ เท่ากับเป็นประธานหรือเป็นหัวหน้าพระสงฆ์ที่มาสวดมนต์นั้น การจัดสำรับถวายพระพุทธนี้ จะต้องทำพิธีถวายก่อนพระสงฆ์

วิธีทำคือ เมื่อพระสงฆ์สวดมนต์จบแล้ว เจ้าภาพพึงยกสำรับคาวหวาน พร้อมทั้งน้ำ มาวางไว้หน้าพระพุทธรูป วางลงแล้ว นั่งคุกเข่า ยกมือประณม ตั้งนะโม ๓ จบก่อนแล้ว กล่าวถวายในใจ ดังนี้ :—

อิมัง สูปะพะยัญชะนะสัมปันนัง
สาลีนัง โอทะนัง อุทะกัง วะรัง
พุทธัสสะ ปูเชมิ ฯ

ว่าจบแล้ว กราบ ๓ ครั้ง

เมื่อพระฉันเสร็จแล้ว จึงเข้าไปยกสำรับนั้นออก เรียกการทำตอนนี้ว่า "การลาข้าวพระพุทธ" วิธีทำ เข้าไปกราบ ๓ ครั้งแล้ว ประณมมือ กล่าวในใจว่า

"เสสัง มังคะลัง ยาจามิ"

— ว่าจบแล้ว ยกสำรับออกไปได้ ไม่ต้องกราบอีก

การบูชาข้าวพระพุทธ และการลาข้าวพระพุทธนี้ มิใช่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง แต่เป็นประเพณีที่มีหลักธรรมของพระพุทธเจ้าแฝงอยู่ภายในการกระทำ หลักธรรมที่แฝงอยู่ในประเพณีนี้คือ "การบูชา" ตามคำสอนในพระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๓ บรรทัดที่ ๑๗ ฉะนั้น จึงนิยมทำกันสืบมาจนปัจจุบันนี้

หมายเหตุ คำบูชาข้าวพระพุทธ และคำลาข้าวพระพุทธ มีหลักฐานที่มาจากหนังสือศาสนพิธี เล่ม ๑ หน้า ๕๒ หนังสือเล่มนี้ทางองค์การศึกษาคณะสงฆ์รับรองว่าใช้ได้ถูกต้อง

[๕] **คำกรวดน้ำ** กิจที่เจ้าภาพผู้ทำบุญจะพึงทำเป็นประการสุดท้ายในงานทำบุญของตนคือ การกรวดน้ำ ได้แก่การตั้งจิตอุทิศบุญกุศลที่ตนทำให้แก่ผู้ที่ถึงแก่ความตายไปแล้ว มีวิธีกระทำดังนี้ คือพระฉันเสร็จแล้วเจ้าภาพถวายของเสร็จแล้ว เจ้าภาพพึงเตรียมน้ำเปล่าประมาณครึ่งแก้วแก้วเปล่าหรือจานรองอีก ๑ ลูก ใช้มือขวาถือแก้วน้ำ ใช้มือซ้ายช่วยประคอง เมื่อพระผู้เป็นหัวหน้า ว่า ยถา......ก็ค่อย ๆ รินน้ำ ให้หยดเป็นสายลงสู่จานรองน้ำ พร้อมกับตั้งใจว่าคำอุทิศ ซึ่งเรียกว่า คำกรวดน้ำ

คำกรวดน้ำ มีหลายแบบ หลายอย่าง สรุปกล่าวโดยย่อมี ๒ แบบ คือ :—

๑. แบบในพระไตรปิฎก

๒. แบบนอกพระไตรปิฎก

สำหรับในหนังสืออนุสรณ์นี้ ขอเสนอแบบในพระไตรปิฎก ซึ่งมีอยู่ ๒ บท คือ :—

บทที่ ๑

อิทัง โว ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย

ถ้าตามรูปภาษาบาลีนี้ ว่ายาก จะว่าเป็นภาษาไทยก็ได้ ถ้าจะว่าเป็นภาษาไทย ว่าดังนี้ :—

"ขอผลบุญนี้ จงถึงแก่ญาติทั้งหลาย
ขอให้ญาติทั้งหลาย จงมีความสุขกายสุขใจเถิด"

[หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ หน้า ๑๐]

บทที่ ๒

ยังกิญจิ กุสะลัง กัมมัง กัตตัพพัง กิริยัง มะมะ
กาเยนะ วาจามะนะสา ติทะเส สุคะตัง กะตัง
เย สัตตา สัญญิโน อัตถิ เย จะ สัตตา อะสัญญิโน
กะตัง ปุญญะผะลัง มัยหัง สัพเพ ภาคี ภะวันตุ เต
เย ตัง กะตัง สุวิทิตัง ทินนัง ปุญญะผะลัง มะยา
เย จะ ตัตถะ นะ ชานันติ เทวา คันตะวา นิเวทะยุง
สัพเพ โลกัมหิ เย สัตตา ชีวันตาหาระเหตุกา
มะนุญญัง โภชะนัง สัพพัง ละภันตุ มะมะ เจตะสา ฯ

[หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๓๒ หน้า ๖]

ถ้าคำกรวดน้ำ บทที่ ๒ ซึ่งเป็นรูปภาษาบาลีนี้ ว่ายาก ไม่สะดวกปาก จะว่าเป็นภาษาไทยก็ได้ เมื่อจะว่าเป็นภาษาไทย พึงว่าตามคำแปลจากภาษาบาลีนั้น ดังนี้ :—

กรรมดีอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งควรทำด้วยกาย วาจา ใจ อันเป็นกรรมเป็นเหตุนำพาให้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ กรรมดีทั้งหมดนั้น ข้าพเจ้าได้กระทำแล้ว

มนุษย์ เทวดา พรหม และผู้อื่นนอกจากนี้ จงเป็นผู้มีส่วนได้รับผลบุญ ที่ข้าพเจ้ากระทำเหล่านั้นด้วย

ท่านเหล่าใด ทราบว่าข้าพเจ้าทำบุญให้แล้ว ขอท่านเหล่านั้น จงเป็นผู้มีส่วนได้รับผลบุญที่ข้าพเจ้ากรวดน้ำอุทิศให้นี้ด้วย ในบรรดาท่านที่ข้าพเจ้าตั้งใจกรวดน้ำอุทิศผลบุญให้นั้น หากท่านผู้ใดไม่ทราบ ขอทวยเทพยดา จงได้โปรดกรุณาไปบอกให้ท่านผู้นั้นทราบด้วย

สัตว์ทุกประเภทในโลก ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ได้ ด้วยการกินอาหาร ขอสัตว์เหล่านั้นทั้งหมด จงได้รับอาหารการกินที่ถูกใจด้วยอำนาจเจตนาอุทิศ คือด้วยอำนาจบุญฤทธิ์นี้เทอญ ฯ

[๖] **คำถวายผ้ากฐิน** การทอดกฐิน เป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง ซึ่งประชาชนชาวไทยนิยมกระทำกันทุกปี ในระยะเวลากลางเดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๑๒ ฉะนั้น จึงเป็นการสมควรที่จะต้องรู้คำกล่าวถวายผ้ากฐินนั้นไว้ด้วย แต่โปรดทราบว่า การทอดกฐิน เป็นหลักคำสอนในทางศาสนามีปรากฏอยู่ในหนังสือพระไตรปิฎกก็จริง แต่คำกล่าวถวายผ้ากฐินในพระไตรปิฎก ไม่มีปรากฏ ในหนังสืออนุสรณ์นี้ จึงขอเสนอคำกล่าวถวายตามที่ปรากฏอยู่ในหนังสือศาสนพิธีเล่ม ๑ ซึ่งเป็นหลักสูตรนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี ขององค์การศึกษา ซึ่งเป็นหนังสือที่สังฆมนตรีว่า

การองค์การศึกษา รับรองว่าถูกต้องใช้เป็นแบบฉบับได้

คำกล่าวถวายผ้ากฐิน ในหนังสือนี้ มี ๒ แบบ

แบบที่ ๑

อิมัง, สะปะริวารัง, กะฐินะจีวะระทุสสัง, สังฆัสสะ โอโณชะยามะ (ว่า ๓ จบ)

คำแปล — ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้ากฐินจีวร กับทั้งบริวารนี้ แก่พระสงฆ์

[*หลักฐาน—หนังสือศาสนพิธี เล่ม ๑ หน้า ๗๖*]

แบบที่ ๒

อิมัง ภันเต, สะปะริวารัง, กะฐินะจีวะระทุสสัง, สังฆัสสะ, โอโณชะยามะ, สาธุ โน ภันเต, สังโฆ, อิมัง, สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง, (น่าจะเป็น — กะฐินะจีวะระทุสสัง ตามคำแรก) ปะฏิคคัณหาตุ, ปะฏิคคะเหตตะวา จะ อิมินา ทุสเสน, (น่าจะเป็น กะฐินะจีวะระทุสเสนะ เพราะเป็นผ้าผืนเดียวกับผ้าผืนแรก) กะฐินัง, อัตถะระตุ, อัมหากัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ ฯ

[*หลักฐาน—หนังสือศาสนพิธี เล่ม ๑ หน้า ๗๖*]

คำแปล — ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้ากฐินจีวรกับทั้งบริวารนี้แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย รับแล้วจงกรานกฐินด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญ ฯ

สวรรค์มีหรือไม่ ?

เรื่องสวรรค์เป็นปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งในวงการศาสนาพุทธ ที่ว่าเป็นปัญหาใหญ่ก็เพราะว่า ผู้นับถือศาสนาพุทธบางคนเชื่อว่าสวรรค์มีจริง แต่บางคนเห็นว่าสวรรค์ไม่มีจริง ๆ เป็นเพียง "คำล่อ" ให้คนแก่หลงทำบุญเท่านั้น การที่บางคนเห็นว่าสวรรค์ไม่มีจริง เพราะเขาไม่ทราบว่าสวรรค์นั้นตั้งอยู่ที่ไหน ? อยู่บนฟ้าหรือใต้ดิน ? เขาไม่เคยเห็นเทวดาซึ่งเป็นพลเมืองของโลกสวรรค์เลย !

การถือเอาเหตุผลเพียงว่า "มองไม่เห็น ๆ ไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน" แล้วปฏิเสธว่าสิ่งที่ตนไม่เห็นไม่รู้นั้นไม่มีอยู่ในโลกนี้ นับว่าเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักเบาที่สุด

นาย ก. ไม่เคยเห็นชาวอียิปต์เลย และไม่รู้ว่าประเทศอียิปต์นั้นอยู่ที่ไหน นาย ก. จึงถือเอาเหตุผลเพียงว่ามองไม่เห็น และไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน แล้วปฏิเสธว่าชาวอียิปต์ไม่มี ประเทศอียิปต์ไม่มี ดังนี้ ขอให้ท่านผู้อ่านวิจารณ์ว่า นาย ก. มีความเห็นผิดหรือมีความเห็นถูก ?

สวรรค์ไม่ใช่เรื่องของนิยายในวรรณคดี อย่างที่ผู้นับถือศาสนาที่เป็นหัวใหม่หนักไปในทางนิยายและวรรณคดี พยายามจะประยุกต์เรื่องทางศาสนาคือเรื่องสวรรค์ให้เข้าไปในแนวทางของนิยายและวรรณคดี ที่ว่าสวรรค์ไม่ใช่เรื่องของนิยายในวรรณคดี เพราะพระพุทธเจ้าของเราไม่ทรงนิยมสอนธรรมะแก่คนในรูปนิยายหรือวรรณคดี ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งเหตุผลข้อเท็จจริง มิใช่ศาสนาแห่งนิยายหรือวรรณคดี มิใช่ศาสนาแห่งการล่อลวงโฆษณาชวนเชื่อ เพราะธรรมะที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้

เป็นธรรมะที่ประเสริฐจริง และธรรมะที่พระองค์ทรงนำออกประกาศสั่งสอนแก่ประชาชนนั้น ก็เป็นธรรมะที่ประเสริฐจริงมิใช่ธรรมะแบบนิยายหรือวรรณคดีอย่างที่มีบางท่านเข้าใจกัน

เรื่องสวรรค์เป็นพุทธพจน์แท้ คือเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าผู้รู้แจ้งเห็นจริงในภาวะของโลกและของจักรวาลเป็นอย่างดี ข้อนี้มีหลักฐานยืนยันได้ คือในหนังสือพระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ หน้า ๒๗๓—๒๗๕ พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนเรื่องของสวรรค์ไว้ พร้อมทั้งทรงเทียบเวลาที่แตกต่างกันระหว่างเวลาของเมืองมนุษย์กับเมืองสวรรค์ไว้ด้วย ทั้งได้ทรงบอกอายุของเทวดาซึ่งเป็นพลเมืองของเมืองสวรรค์ไว้ด้วย ขอนำมาเสนอไว้ในหนังสืออนุสรณ์นี้ ตามหัวข้อสำคัญดังนี้ :—

๑. จำนวนสวรรค์
๒. เทียบเวลาเมืองสวรรค์กับเมืองมนุษย์
๓. อายุของเทวดาชาวสวรรค์
๔. ความดีที่จะนำไปให้เกิดในสวรรค์

[๑] **จำนวนสวรรค์** สวรรค์มี ๖ ชั้น คือ :—

ชั้นที่ ๑ ชื่อ จาตุมมหาราชิกา
ชั้นที่ ๒ ชื่อ ดาวดึงส์
ชั้นที่ ๓ ชื่อ ยามา
ชั้นที่ ๔ ชื่อ ดุสิต
ชั้นที่ ๕ ชื่อ นิมมานะระดี
ชั้นที่ ๖ ชื่อ ปะระนิมมิตะวะสะวัตดี

[๒] เทียบเวลาของเมืองสวรรค์กับเมืองมนุษย์

(๑) ๕๐ ปีตามเวลาเมืองมนุษย์ เท่ากับ ๑ คืน ๑ วันของสวรรค์ชั้นที่ ๑

(๒) ๑๐๐ ปีตามเวลาเมืองมนุษย์ เท่ากับ ๑ คืน ๑ วันของสวรรค์ชั้นที่ ๒

(๓) ๒๐๐ ปีตามเวลาเมืองมนุษย์ เท่ากับ ๑ คืน ๑ วันของสวรรค์ชั้นที่ ๓

(๔) ๔๐๐ ปีตามเวลาเมืองมนุษย์ เท่ากับ ๑ คืน ๑ วันของสวรรค์ชั้นที่ ๔

(๕) ๘๐๐ ปีตามเวลาเมืองมนุษย์ เท่ากับ ๑ คืน ๑ วันของสวรรค์ชั้นที่ ๕

(๖) ๑,๖๐๐ ปีตามเวลาเมืองมนุษย์ เท่ากับ ๑ คืน ๑ วันของสวรรค์ชั้นที่ ๖

[๓] อายุชาวเมืองสวรรค์

(๑)	ชาวเมืองสวรรค์ชั้นที่	๑	มีอายุ	๕๐๐ ปี
(๒)	,,	๒	,,	๑,๐๐๐ ปี
(๓)	,,	๓	,,	๒,๐๐๐ ปี
(๔)	,,	๔	,,	๔,๐๐๐ ปี
(๕)	,,	๕	,,	๘,๐๐๐ ปี
(๖)	,,	๖	,,	๑,๖๐๐ ปี

[๔] ความดีที่นำให้ไปเกิดในเมืองสวรรค์

สำหรับความดีที่นำให้ไปเกิดในเมืองสวรรค์นี้ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในหนังสือในพระไตรปิฎกเล่มต่าง ๆ มีความดีหลายอย่างต่าง ๆ กัน บางเล่มบางแห่งก็ทรงสอนว่า ให้ทานก็ไปเกิดในสวรรค์ได้ รักษาศีล ๕ ก็ไปเกิดในสวรรค์ได้ ประพฤติสุจริต ๓ ก็ไปเกิดในสวรรค์ได้ รักษาสัจจะตัวเดียวก็ไปเกิดในสวรรค์ได้ แต่สำหรับในพระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ นี้ในหน้าดังกล่าวแล้ว ทรงสอนว่าความดีที่พาคน

ผู้ทำให้ไปเกิดในเมืองสวรรค์นั้นได้แก่ศีลอุโบสถ ๘ ข้อ ที่คนรักษาไว้ไม่ล่วงละเมิดตลอดวันและคืนในวันพระ ศีล ๘ ข้อนั้นคือ

๑. ไม่ฆ่าคน ไม่ฆ่าสัตว์

๒. ไม่ลักสิ่งของ

๓. ไม่ร่วมประเวณีกับภรรยาหรือสามีของตนหรือผู้อื่น

๔. ไม่พูดโกหก

๕. ไม่ดื่มสุราเมรัย

๖. ไม่รับประทานอาหารในเวลาวิกาล

๗. ไม่ฟ้อนรำ ไม่ร้องเพลง ไม่บรรเลงดนตรี ไม่ดูมหรสพ ไม่เสริมสวยร่างกายด้วยเครื่องสำอาง เช่น น้ำหอม แป้ง และไม่ประดับร่างกายด้วยเครื่องประดับต่าง ๆ

๘. ไม่นอนบนที่นอนสูงและที่นอนใหญ่

นรกมีแน่

เรื่องนรกก็เป็นปัญหาใหญ่ที่น่าสงสัยเช่นเดียวกับเรื่องสวรรค์ เป็นปัญหาของวงการศาสนาพุทธที่ประชาชนต้องการคำตอบที่แท้จริง ถูกต้อง มีหลักฐานอยู่ทุกกาลทุกสมัย สำหรับผู้นับถือศาสนาพุทธที่อยู่ในวัยแก่เฒ่า มักจะเชื่อโดยไม่ต้องสงสัยว่านรกนั้นมีแน่ ที่เชื่ออย่างนั้น ก็เพราะเขาเชื่อตามที่พระท่านเทศน์ให้ฟัง พูดให้ฟัง อธิบายให้ฟัง ปาฐกถาให้ฟัง

สำหรับประชาชนที่อยู่ในลักษณะซึ่งเรียกกันว่า "หัวใหม่" สมัยวิทยาศาสตร์โดยมากมักไม่ค่อยเชื่อ ถือว่าเป็นเรื่องนิยายในทางศาสนา

บ้าง เป็นเรื่อง "ขู่คนแก่" บ้าง และที่ไม่เชื่อนั้นโดยมากก็มักจะใช้สายตาที่มองไม่เห็นของตัวเองเป็นเหตุผลยืนยันในการไม่เชื่อ และในการปฏิเสธว่าไม่มีสำหรับประชาชนพวกหัวอย่างนี้ ถ้าจะมีใครสักคนหนึ่งบอกแก่เขาว่า "นรกมีนะ" เขาก็อาจจะพูดว่า "เคยเห็นหรือ? เคยไปหรือ? มีทางพิสูจน์ได้อย่างไร ?"

และเมื่อเป็นเช่นนั้น ถ้าฝ่ายที่เชื่อว่ามีจะพูดย้อนเอาบ้างว่า "และที่ท่านไม่เชื่อเล่าท่านมีทางพิสูจน์ได้อย่างไรว่าไม่มี ท่านจะถือเอาการไม่เคยเห็น ไม่เคยไปเป็นการพิสูจน์ว่าไม่มีกระนั้นหรือ ? ถ้าอย่างนั้น พ่อขุนรามคำแหงซึ่งท่านก็ไม่เคยเห็น ไม่เคยไปเฝ้า ก็ไม่มีกระนั้นซิ!" ซึ่งเมื่อการสนทนาเป็นไปในทำนองนี้เรื่องก็คงจะไปยุติเอาที่โรงพัก

ประเทศบางประเทศในโลกนี้ เราไม่เคยเห็น เราไม่เคยไป แต่เราก็เชื่อกันว่าประเทศนั้นมีอยู่ในโลกนี้ การที่เราไม่เคยเห็น ไม่เคยไป แต่เราเชื่อกันว่ามี ก็เพราะเรามีตำราประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์เป็นเครื่องพิสูจน์ให้รู้ว่ามี

นรกนั้นเป็นโลกโลกหนึ่งในจักรวาลอันกว้างใหญ่ไพศาลนี้ เรียกว่า ยมโลก (อ่านว่า ยมมะโลก) แม้เราจะไม่เคยเห็น ไม่เคยไป แต่เราผู้นับถือศาสนาพุทธ (ชนิดที่นับถืออย่างมีการศึกษา) ก็เชื่อว่ามีอยู่จริง การที่เราไม่เคยเห็นนรก ไม่เคยไปนรก แต่เราก็เชื่อว่ามีนั้น เพราะเรามีตำราทางศาสนาคือหนังสือพระไตรปิฎกซึ่งมีลักษณะคล้ายหนังสือประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ เป็นเครื่องพิสูจน์

ในหนังสือพระไตรปิฎก มีหลายเล่มหลายตอนที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ด้วยพระองค์เองถึงเรื่องนรก ทั้งในด้านภูมิประเทศ ระบบการปกครอง

ความเป็นอยู่ของประชาชนชาวเมืองนรก และกรรมชั่วที่คนทำแล้วนำให้ไปเกิดในเมืองนรกนั้น สำหรับในหนังสืออนุสรณ์นี้จะนำเรื่องนรกจากหนังสือพระไตรปิฎก**เล่มที่ ๑๔ หน้า** ๓๓๔--๓๔๖ มาเสนอไว้ เพื่อเป็นบทพิสูจน์สำหรับท่านที่ไม่เชื่อและเพื่อเป็นเครื่องย้ำความเชื่อของท่านที่เชื่ออยู่แล้วให้มีน้ำหนักลึกลงไปในใจอีก เรื่องนรกในเล่มนี้เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ด้วยพระองค์เอง มิใช่เป็นคำสอนของพระมาลัย มิใช่เป็นคำสอนของพระอรหันต์สาวก มิใช่เป็นคำของเทวดาหรือของใครอื่น ๆ

เพื่อให้ท่านผู้อ่านจับใจความได้ง่ายและเข้าใจได้ง่ายในเรื่องนรกนี้ ขอเสนอให้ทราบเป็นอันดับ ๆ ดังต่อไปนี้ :—

(๑) **ผู้มองเห็นสภาพในเมืองนรก** คือพระพุทธเจ้า

(๒) **ผู้เล่าชี้แจงเรื่องเมืองนรก** คือพระพุทธเจ้า

(๓) **ทรงมองเห็นได้อย่างไร** พระองค์ทรงมองเห็นด้วย "ตาทิพย์" มิใช่ตาเนื้อธรรมดาอย่างพวกเรา มิใช่ใช้กล้องทางวิทยาศาสตร์มองดู ตาทิพย์นี้หมายถึงความรู้ชั้นสูงที่บังเกิดขึ้นในใจ หลังจากการประพฤติธรรมชั้นสูงทางศาสนาแล้ว ตาทิพย์นี้พระพุทธเจ้าทรงบอกว่า ดีเกินกว่าตามนุษย์ธรรมดา และในเรื่องนี้เป็นอันปฏิเสธโดยเด็ดขาดว่า คนมีตาธรรมดาอย่างพวกเรา ผู้มีกิเลสตัณหาในปัจจุบันนี้ จะมองเห็นเมืองนรกไม่ได้เด็ดขาด ใครอยากเห็นก็ต้องบำเพ็ญคุณธรรมชั้นสูง (ซึ่งพระองค์ทรงสอนไว้ด้วยเหมือนกัน) จนเกิดมีตาทิพย์แล้วจึงจะมอง

เห็นได้ เพราะตาทิพย์นี้พระองค์มิได้ผูกขาดไว้เฉพาะพระองค์เอง ใครอยากมีตาทิพย์เพื่อมองดูนรกหรือสวรรค์ เชิญทำตามหลักธรรมชั้นสูงทางศาสนา

(๔) **กรรมชั่วที่นำไปให้เกิดในเมืองนรก** กรรมชั่วที่จะพาให้ไปเกิดในเมืองนรก มี ๓ อย่างคือ :—

๑. การทำทุจริต ๓ อย่าง
๒. การว่าร้ายพระอริยะเจ้า
๓. การเป็นคนมีมิจฉาทิฏฐิก

ทุจริต ๓ คือ :—

๑. กายทุจริตได้แก่ ฆ่าสัตว์, ลักของเขา, ประพฤติผิดทางกามารมณ์
๒. วจีทุจริตได้แก่ พูดโกหก, พูดคำหยาบ, พูดส่อเสียด, พูดเพ้อเจ้อ
๓. มโนทุจริตได้แก่ ใจเพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์สมบัติของคนอื่น, ใจพยาบาทแช่งให้คนอื่นเดือดร้อนเสียหาย, และการเห็นว่า "การทำบุญกุศลไม่มีผล, ผลของความดี–ความชั่วไม่มี, โลกนี้ไม่มี, โลกหน้าไม่มี, แม่ไม่มีพ่อไม่มี, เทวดา นรกเปรตไม่มี, สมณะพราหมณ์ที่ประพฤติคุณธรรมความดีจนรู้แจ้งเห็นจริงในเรื่องโลกนี้โลกหน้าไม่มี"

สำหรับข้อการว่าร้ายพระอริยะเจ้านี้ไม่ต้องอธิบาย ก็เป็นที่รู้กันว่าการว่าร้าย ด่าเสียดสี ฯลฯ นั้นคือการพูดเช่นไร

สำหรับกรรมชั่วข้อ ๓ คือการเป็นคนมีมิจฉาทิษฐิก์นั้น ได้แก่การเป็นคนมีความเห็นผิด เห็นอย่างไรเรียกว่าเห็นผิด ความเห็นผิดที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ในหนังสือพระไตรปิฎกเล่ม ๒๔ หน้า ๓๐๖ มีดังนี้ : —

๑. เห็นว่า การทำบุญกุศลไม่มีผล
๒. เห็นว่า ผลของกรรมดี กรรมชั่วไม่มี
๓. เห็นว่า โลกนี้ไม่มี
๔. เห็นว่า โลกหน้าไม่มี
๕. เห็นว่า แม่ไม่มี
๖. เห็นว่า พ่อไม่มี
๗. เห็นว่า เทวดา นรก เปรตไม่มี
๘. เห็นว่า สมณะพราหมณ์ที่ปฏิบัติดีงามจนถึงขั้นรู้แจ้งเห็นจริงซึ่งโลกนี้และโลกหน้าแล้วนำมาประกาศสอนให้คนอื่นรู้ไม่มี

ใครมีความเห็นทั้ง ๘ อย่างนี้เรียกว่าเป็นคนมีความเห็นผิด เรียกตามศัพท์ทางศาสนาว่า เป็นคนมีมิจฉาทิฏฐิก์

๕. ผู้ปกครองเมืองนรก เมืองนรกมีพระราชาเป็นผู้ปกครองพระราชาชื่อ ยม ซึ่งภาษาชาวบ้านเรียกกันว่า พระยายม มีคณะ "นิระยะบาล" เป็นผู้บริหารราชการแผ่นดินเมืองนรก

๖. ชาวเมืองนรก การเกิดของชาวเมืองนรกนั้นไม่เหมือนกับเมืองมนุษย์เรา คือไม่มีการถือกำเนิดเกิดในครรภ์ก่อน คนทำชั่ว ๓ ประการดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อตายแล้ววิญญาณก็ไปผุดเกิดในเมืองนรก มีรูปร่างเป็นตัวตนขึ้นมาทีเดียว เกิดแบบ "โอปะปาติกา" คือเกิดผุดขึ้นเป็นตัวตนเฉย ๆ มีชีวิตเลือดเนื้อ ปาก คอ จมูก ฯ ล ฯ

เหมือนคนเรานี่แหละ แสดงให้เห็นว่าชาวเมืองนรกนี้ ไม่มีพ่อ ไม่มีแม่ ไม่มีพี่ ไม่มีน้อง ฯ ล ฯ (จำนวนของชาวเมืองนรกมีเท่าไร ยังไม่มีการสำรวจสำมะโนประชากร)

๗. **ความเป็นอยู่ของชาวเมืองนรก** ในตำรามิได้ระบุไว้ชัดว่าชาวเมืองนรกมีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคตามหลักปัจจัย ๔ อย่างไร การทำงานของชาวเมืองนรกก็มิได้ระบุไว้ว่าพวกชาวเมืองนั้นประกอบอาชีพทำนาหรือค้าขายอย่างไร แต่พอจะแบ่งชั้นของชนชาวเมืองนรกนี้ได้เป็น ๓ ชั้น คือ :—

๑. ชนชั้นพระราชา ได้แก่ พระยายมราช
๒. ชนชั้นข้าราชการ ได้แก่ คณะนิระยะบาล
๓. ชนชั้นกรรมกร ได้แก่ ชาวเมืองนรกทั่วไป

๘ **การเสวยกรรมของชาวเมืองนรก** คณะนิระยะบาลเป็นผู้จับชาวเมืองนรกทีละคน พาตัวไปเฝ้าพระราชายมผู้เป็นเจ้าเมืองกราบทูลฟ้องด้วยข้อหาว่า "คนผู้นี้เมื่อเป็นมนุษย์—

๑. ไม่ตอบแทนบุญคุณแม่พ่อ
๒. ไม่ทำบุญแก่สงฆ์ผู้ประพฤติดีงาม
๓. ไม่ทำบุญแก่พราหมณ์
๔. ไม่เคารพนับถือผู้ใหญ่ในตระกูล

ต่อจากนั้นก็กราบทูลให้พระราชาทรงลงโทษชาวนรกคนนั้น

ก่อนที่พระราชาจะทรงลงโทษชาวนรกผู้นั้น พระองค์ก็ตรัสถามเขาก่อนว่า ในเวลาที่ชาวนรกคนนั้นเป็นชาวมนุษย์อยู่ยังเมืองมนุษย์นั้น เมื่อเห็นเด็ก, คนแก่, คนเจ็บ, คนผู้ร้ายที่ถูกลงโทษด้วยวิธีต่าง ๆ, และคนตายแล้วมีความรู้สึกสำนึกถึงตัวเองว่า "ตัวเองก็ต้องมีสภาพเช่นนั้นเหมือนกัน

คือต้องเกิดเป็นเด็ก ต้องแก่ ต้องเจ็บ ถ้าทำความผิดก็ต้องถูกจับลงโทษ และต้องตายเหมือนกัน" บ้างหรือเปล่า ?

ถ้าชาวนรกคนนั้นกราบทูลว่า เคยเห็นเด็ก ฯลฯ คนตายเหมือนกัน แต่ไม่เคยนึก ไม่เคยถือเอาประสพการณ์เช่นนั้นมาเป็นแรงกระตุ้นใจในการทำคุณงามความดีเลย ได้แต่มัวประมาทลืมตัว หลงระเริงอยู่แต่ในโลกียารมณ์เท่านั้น

จากนั้นพระราชาก็ทรงตัดสินว่า การประมาทลืมตัวไม่สำนึกถึงข้อเท็จจริงและไม่ทำความดีนั่นแหละเป็นบาปกรรมของชาวนรกคนนั้น จากนั้นก็ทรงรับสั่งให้คณะนิระยะกาลจัดการลงโทษ

วิธีการลงโทษของคณะนิระยะบาลนั้นมีหลายวิธี ขอประมวลมากล่าวเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้ :—

๑. ตอกตะปูเหล็กที่เผาไฟแล้วจนแดง ลงที่มือทั้ง ๒ ข้าง เท้าทั้ง ๒ ข้างและตรงกลางทรวงอก
๒. ใช้ขวานถาก
๓. จับเอาเท้าขึ้น เอาศีรษะห้อยลงแล้วเอามีดดาบถาก
๔. จับใส่รถแล้วไล่รถให้แล่นไปบนแผ่นดินเพลิง
๕. อุ้มขึ้นไปปล่อยไว้บนภูเขาเพลิง
๖. จับเอาเท้าขึ้นเอาศีรษะลงแล้วใส่ลงไปในหม้อเพลิง
๗. จากนั้นก็จับใส่เข้าไปในแหล่งขุมนรกขุมที่ ๑ ชื่อ มหานิระยะ มหานิระยะนรกขุมนี้ มีไฟลุกโพลงทั้ง ๔ ด้านรวมทั้งพื้นและหลังคาอีก ไฟจากฝาผนัง ๔ ด้านพุ่งเข้าประสานกัน ไฟจากพื้นและจากหลังคาก็พุ่งโพลงเข้าประสานกัน ชาวนรกนั้นก็จะถูกความร้อนแผดเผาอยู่ท่ามกลางเปลวไฟเหล่านั้น ผิวหนัง

หนังหุ้มเนื้อ เนื้อ เส้นเอ็น ของพวกนรกนั้น ให้ พอง กระดูกทุกชิ้นก็ให้เกรียมไปด้วย

๘. ต่อจากนั้นก็ไปตกนรกขุมที่ ๒ ต่อไป นรกขุมที่ ๒ ชื่อ คูถนิระยะ ในนรกขุมนี้มีหนอนปากแหลมคมเหมือนเข็มรุมเจาะผิวหนังจนถึงเยื่อในกระดูก

๙. ต่อจากนั้นก็ไปตกนรกขุมที่ ๓ ชื่อ กุกกุลนิระยะ สภาพในนรกขุมนี้พระพุทธเจ้ามิได้ทรงให้รายละเอียดไว้ว่ามีสภาพหรือสถานการณ์เป็นอย่างไร ?

๑๐. ต่อจากขุมนรกที่ ๓ นี้ไป มีป่าไม้งิ้วใหญ่สูง ๑ โยชน์มีหนามเพลิงยาว ๑๖ นิ้ว คณะนิระยะบาลบังคับให้ชาวนรกขึ้นไปบนต้นงิ้วนั้น

๑๑. ถัดจากป่างิ้วนั้นไป มีป่าไม้อีกชนิดหนึ่งซึ่งมีใบคมเหมือนมีดดาบ คณะนิระยะบาลสั่งบังคับให้ชาวนรกคนนั้นเดินเข้าไปในป่านั้น ใบไม้ที่คมเหมือนมีดดาบนั้น เมื่อถูกลมพัดก็จะกระทบบาดมือ เท้า หู จมูก ฯลฯ ของชาวนรกนั้น

๑๒. ถัดจากป่าไม้ชนิดนี้ไปเป็นแม่น้ำกรด ชาวนรกผู้นั้นจะต้องถูกไล่ลงไปในแม่น้ำกรดนี้อีก

๑๓. ต่อจากนั้น คณะนายนิระยะบาลจะเอาเบ็ดเกี่ยวผู้นั้นขึ้นมาจากแม่น้ำกรดนั้นและถามชาวนรกนั้นว่า อยากได้อะไรบ้าง? เมื่อชาวนรกตอบว่า หิว นายนิระยะบาลก็เอาก้อนเหล็กเพลิงยัดเข้าไปในปากชาวนรกนั้น ริมฝีปาก ปาก ลำคอ ท้อง ไส้น้อย ไส้ใหญ่ของชาวนรกนั้นจะพังทลายออกหมด

๑๔. จากนั้นนายนิระยะบาลจะถามเขาว่า ต้องการอะไรอีกไหม ? ถ้าเขาตอบว่าคอแห้งมีความกระหายอยากได้น้ำดื่ม นายนิระยะบาลก็เอาน้ำทองแดงกรอกใส่ปากให้ ริมฝีปาก ฯลฯ ไส้น้อย ไส้ใหญ่ของชาวนรกนั้นก็พังทลายออกอีก

๑๕. หลังจากให้ดื่มน้ำทองแดงแล้ว นายนิระยะบาลก็พาชาวนรกคนนั้นไปขังไว้ในนรกขุมที่ ๑ ชื่อมหานิระยะอีก

หมายเหตุ ชาวนรกซึ่งถูกลงโทษด้วยวิธีดังกล่าวมาแล้วนี้ แม้ว่าแต่ละวิธีจะได้รับทุกข์เวทนาอย่างร้ายแรง บางวิธีถึงกับปากคอไส้ไหม้พังทลายออกมา พระพุทธเจ้าทรงบอกว่าชาวนรกนั้นก็ยังไม่ถึงแก่ความตายจนกว่าจะหมดบาปกรรมที่ทำไว้จึงจะถึงแก่ความตาย

ในตอนท้ายแห่งเรื่องนี้ พระพุทธเจ้าตรัสบอกว่าเรื่องนรกนั้นพระองค์มิได้ฟังจากบุคคลอื่นใดไม่ว่าจะเป็นสมณะหรือพราหมณ์ แล้วจึงมาเล่าต่อให้ภิกษุสงฆ์ฟัง หากแต่เป็นเรื่องที่พระองค์ทรงรู้เอง ทรงเห็นเอง ทรงทราบมาด้วยพระองค์เองด้วยหลักวิชาความรู้ชั้นสูงที่เรียกว่า "จุตูปะปาตะญาณะ"

ท่านผู้อ่านเชื่อหรือยังว่านรกมีแน่ ! ถ้ายังไม่เชื่อว่ามี ก็โปรดเชื่อเถอะว่า "พระพุทธเจ้าต้องไม่พูดโกหกอย่างแน่นอน !"

อนึ่ง โดยที่เรื่องนรกนี้พระพุทธเจ้าทรงเล่าให้ภิกษุสาวกฟัง ฉะนั้นพระองค์คงไม่ได้ทรงสอนเพื่อเป็นการขู่ และคงไม่ทรงสอนแบบนิยายหรือวรรณคดีเป็นแน่ !

ระบบการเกิดของสิ่งมีชีวิต

พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องเกี่ยวกับระบบการเกิดของสิ่งมีชีวิตไว้ว่ามีอยู่ ๔ อย่างคือ :—

๑. ระบบอัณฑชา คือระบบที่เกิดจากฟองไข่ เช่น ไก่และนกเป็นต้น สิ่งมีชีวิตที่เกิดจากระบบนี้ มีพ่อมีแม่เป็นผู้ให้กำเนิด

๒. ระบบชลาพุชา คือระบบที่เกิดในครรภ์ เช่น มนุษย์เป็นต้น สิ่งมีชีวิตที่เกิดโดยระบบนี้ มีพ่อมีแม่เป็นผู้ให้กำเนิด

๓. ระบบสังเสทชา คือระบบที่เกิดในของสกปรกโสโครก เปื่อยเน่า น้ำครำ เช่น ยุง เป็นต้น สิ่งมีชีวิตที่เกิดโดยระบบนี้ มีพ่อมีแม่เป็นผู้ให้กำเนิด

๔. ระบบโอปะปาติกา คือระบบที่เกิดขึ้นเองลอย ๆ โดยไม่ต้องอาศัยฟอง ไข่ ครรภ์ หรือของโสโครก ได้แก่พวกเทวดา พวกสัตว์นรก พวกเปรต และมนุษย์บางพวกคือมนุษย์คู่แรกในโลก ผู้ที่เกิดโดยระบบนี้ ไม่มีพ่อไม่มีแม่เป็นผู้ให้กำเนิด หมายความว่า พวกเทวดาก็ดี พวกนรกก็ดี พวกเปรตก็ดี และพวกมนุษย์คู่แรกในโลกก็ดี เป็นพวกไม่มีพ่อไม่มีแม่

จากคำสอนเรื่องระบบการเกิดนี้ ทำให้เราได้รู้ถึงเรื่องราวเกี่ยวกับการเกิดได้เป็นอย่างดี และทำให้ตอบปัญหาโลกแตกได้ ๒ ข้อ คือปัญหาที่ว่า "ไข่เกิดก่อนไก่? หรือไก่เกิดก่อนไข่?" นี้ข้อหนึ่ง และปัญหาอีกข้อหนึ่งที่ว่า มนุษย์คู่แรกในโลกมาจากไหน ? เกิดมาอย่างไร ?

[หลักฐาน—พระไตรปิฎก เล่ม ๑๒ หน้า ๑๔๒]

คติธรรม

อันเพื่อนกินนั้นหนาย่อมหาง่าย
แต่เพื่อนตายหายากที่ฝากผี
ผู้คนมากหลากหลายในธาตรี
แม้จะมีหนึ่งในร้อยน้อยเหลือเกิน
ยามเราเป็นเศรษฐีมียศศักดิ์
เขาก็รักภักดีไม่มีเขิน
แต่ยามเราตกอับเขากลับเมิน
แม้จะเดินตามกันมาครรภ์เดียว
เขาก็ไม่ยอมรับนับเป็นญาติ
ไม่ถือชาติเชื้อสายไม่แลเหลียว
หากมีเพื่อนอย่างนี้ขอที่เดียว
อยู่คนเดียวเสียดีกว่าสมาคม
อันเพื่อนดีที่ทรงธรรมสัมพุทธสอน
คือเพื่อนตอนตกอับไม่ทับถม
เพื่อนแนะนำทำดีที่โลกชม
ยามเราตรมเพื่อนตักเตือนไม่เชือนแช
ช่วยเกื้อกูลหนุนนำกระทำกิจ
คราเราผิดแนะนำตามกระแส
เราสิ้นยศหมดกระเป๋าเขาก็แล
นี่เพื่อนแท้ตามธรรมพระสัมมา

ถอดความจากพระไตรปิฎก เล่ม ๑๑ หน้า ๒๐๑

[ข้อเสนอ]

อนุสรณ์ตลอดกัลปาวสาน

คือ

มูลนิธิพณ ฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม

โดยที่ตึกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อันเป็นสถาบันการศึกษาทางศาสนาชั้นวิทยาลัย ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุนั้น พณ ฯ ท่านได้อนุมัติเงินงบประมาณให้จัดสร้างขึ้น ปัจจุบันนี้มีพระภิกษุสามเณรศึกษาอยู่ประมาณ ๒,๐๐๐ รูป แต่ทุนรอนเพื่อการใช้จ่ายในสถาบันแห่งนี้มีไม่เพียงพอ

ฉะนั้น เป็นการสมควรหรือไม่ ที่พวกเราท่านทั้งหลายซึ่งมีความเคารพรักและนับถือพณ ฯ ท่าน จะพึงร่วมใจกันบริจาคเงินตามกำลังศรัทธา เพื่อตั้งเป็น "มูลนิธิพณ ฯ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม" โดยมีวัตถุประสงค์เก็บเงินดอกผลใช้จ่ายบำรุงสถาบันการศึกษาแห่งนี้ เป็นการช่วยกัน "สานต่อ" ในสิ่งที่พณฯท่านได้ "ก่อ" ไว้แล้ว และเพื่อเป็นอนุสรณ์ตลอดกัลปาวสานแห่งพณ ฯ ท่านตลอดไปไม่รู้สิ้นสุด

ถ้าพวกเราท่านทั้งหลายเห็นด้วยตามข้อเสนอนี้ โปรดติดต่อบริจาคเงิน เพื่อตั้งเป็นมูลนิธิพณฯท่านได้ที่ **มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ** ทำบุญแห่งเดียว เหมือนกับเราทำบุญกับพระสงฆ์ทั่วไป เช่นเดียวกับโรงพยาบาลสงฆ์

พิมพ์ที่ ร.พ. เฟื่องอักษร เลขที่ ๔๕ ถนนเฟื่องนคร พระนคร

นายประยูร พิศนาคะ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๐๗